

גליון קנין תורה

בנשיאות כ"ק מו"ר אדמו"ר שליט"א

יו"ל ע"י חבורת קנין תורה

נציב חודש טבת

משפחת רובין שיחיו

לע"נ הרבני החסיד המפורסם

מו"ה ארי' (לייבל) ב"ר יונה ע"ה

חבורת
קנין תורה
ד'באבוב

בנשיאות כ"ק מו"ר אדמו"ר שליט"א

אין התורה נקנית אלא בחבורה (מכתב סג)

שינון לחזרה

חולין גליון כ"ג

פ' ויחי - שמות
תשפ"ה

שינון לחזרה

עמוד א'
שאלות ותשובות
עמוד ט"ז

תמצית שקלא וטריא עם ביאורים והערות
מס' חולין דף קיג. עד דף קיז:

דף קי"ג ע"א

בשר שחוטא שנמלח בהדי בשר טריפה

רב מרי בר רחל מלחו לו בשר שחוטא יחד עם בשר טריפה בכלי מנוקב כמשפט המולחים בשר, ונסתפק האם כי היכי דגבי דם לא חיישינן לשמא פלט עליון ובלע תחתון – משום דאמרינן שכל זמן שטרודים בפליטה אינן בולעין, ושניהם נחין יחד מפליטתן, והכא נמי לגבי פליטת בשר של איסור אמרינן כן, או רק לגבי פליטת הדם אמרינן כן.

אמר לו רבא, כתיב גבי שרץ **הטמאים** ומה"א יתירה ילפינן לאסור צירן, רומבן, וקיפה (פירמא בשר ותכלין הנקפה בשולי הקדירה) שלהם. וכיון דצירן אסור, נאסר הבשר השחוטא מחמת ציר בשר טריפה, דהוא נוח יותר ליבלע מן הדם.

אולם לא היה אפשר ללמוד שהוא אסור מדברי **שמואל** דאמר מליח הרי הוא כרותח וכבוש הרי הוא כמבושל. דמהתם הוה אמינא הני מיילי לגבי דם וכגון בכלי שאינו מנוקב, דלאחר שהוא פולט שוב בולע. אבל מחמת צירן ורומבן דאינו אלא זיעה, אינו נאסר. וכיון דכאן ליכא בליעת דם משום דמנוקב הוא, יהא בשר השחוטא מותר. קא משמע לן דמחמת הציר נאסר, כיון דציר נוח ליבלע הוא.

שנינו בברייתא, דג טהור שמלחו עם דג טמא, מותר. ולכאורה איירי כששניהן מלוחין, ושמע מינה דציר נמי לא מיבלע כל זמן שעוסקים בפליטה. תירצו, דאיירי כגון שהיה רק דג טהור מליח, אולם דג הטמא הוא תפל – מבלי מלח, דהשתא

אינו פולט כלום. אבל כששניהם מלוחים, כיון שהטמא נמי פולט הרי הוא אסור. וכל שכן כשטמא מליח וטהור תפל, שהטהור אסור.

ואף דכבר שנינו בסיפא דברייתא שאם היה הטהור מליח והטמא תפל, מותר, אין הכרח דהרישא איירי כששניהם מלוחין. דאפשר לומר שהסיפא מפרש הרישא, דמה שאמרו ברישא דג טהור שמלחו עם דג טמא מותר, כיצד, כשהיה טהור מליח וטמא תפל.

אבל אין להוכיח שהסיפא רק מפרש לרישא, דאם לא כן תקשה דאם הרישא איירי כששניהם מלוחים ומכל מקום תני שהוא מותר משום דשניהם טרודים בפליטה, וכי איצטריך לאשמעינן בסיפא דבטהור מליח וטמא תפל דמותר. דיש לומר דתנא סיפא לגלויי רישא, דלא תימא דלכן מותר ברישא משום דטהור מליח וטמא תפל, אבל שניהם מלוחין אסור. לכן תנא סיפא טהור מליח וטמא תפל, מכלל דרישא שניהן מלוחין, ואפילו הכי שרי.

ואין להקשות מהא דשנינו בסיפא של הברייתא, שאם היה טמא מליח וטהור תפל, אסור. ולכאורה יש לדייק, דדוקא כשהטמא מליח וטהור תפל הוא דאסור, אבל אם היו שניהן מלוחין, מותר. דיש לומר דאידי דתנא רישא טהור מליח וטמא תפל מותר, תנא נמי סיפא טמא מליח וטהור תפל אסור, אף על פי כששניהם מלוחין גם כן אסור.

אמר שמואל, אין הבשר יוצא מידי דמו אלא אם כן מולחו יפה יפה, ומדיחו לאחר מכאן יפה יפה.

רב הונא אמר, מולח ומדיח, ולא הצריך הדחה קודם מליחה. אולם **בבביתא** שנינו, מדיח תחלה ואחר כך מולח ומדיח. ולא נחלקו, אלא דרב הונא איירי **בשכבר הדיחו** את הבשר בבית המטבחים, לכן לא צריך הדחה שוב לפני המליחה. והבביתא שהצריך הדחה גם לפני המליחה, היינו **אם לא הדיחוהו** עדיין בבית המטבחים.

• **רב דימי מנהרדעא** היה מולח הבשר במלח גסה, והיה מנפץ המלח מעל הבשר לאחר זמן, מפני שהדם נבלע בהמלחא.

• אמר **רב משרשיא**, בני מעיים אינן בחזקת דם, ואם נתבשלו בלא מליחה אינן אסורים. ופירשו בגמ' שכוונתו לה'כרשא', והדקין שסביב הכנתא, והקבה, והכרס, ושאר הדקין. אבל הלב, והריאה, והכבד, וכנתא גופה, יש בהן דם, ואם נתבשלו לפני מליחה אסורים.

• אמר שמואל, אין מניחין בשר מליח אלא על גבי כלי מנוקב, כדי שלא יתאסף הדם ויחזור ויבלע בבשר.

רב ששת היה מולח בשר כל עצם לבד, ולא היה מולח שתי חתיכות יחד, מחשש שלא יבלע השני מה שפלט הראשון. אבל תקשו עליו בגמ', דאם כן אף כשמולח חתיכה אחת בלבד, יש לחשוש דמה שנפרש מצד אחד נבלע בצד השני. אלא מסיק הגמ' דלא שניא, ומותר למלוח שתי חתיכות יחד ומהמם כדפרשין לעיל (דף קיב: ד"ה ועיפות) דכל זמן שטרודים לפלוט אינן בולעים, וכשנח זה כבר נח זה).

השובר מפרקתה של בהמה

אמר שמואל בשם **רבי חייא** השובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה, הרי זה מכביד את הבשר ולפי שבשעת שהייתה היא טרודה להוציא דם, וכששובר מפרקתה מתוך צרתה אין בה כח להתאנח ולהוציא דם, והיא נחה ושוקטת והדם נבלע באבריה ומכביד הבשר, (א) ונמצא גזול את הבריות כשהוא מוכרה במשקל, (ב) ומבליע דם באברים.

⁶ רש"י נקט, דכשמולח צמלח דקה אין צריך לנפץ, לפי שהיא נכמת מעצמה. ויצאש יוסף מלמד דעת רש"י דצמלח גסה הוה הניפוח צמקוס הדחה, וצדקה א"ל לא הדחה ולא ניפוח. אצל הרשב"א (מורת הצית, ג, ג כס הראב"ד) סובר להיפוח, דמלח דקה נצק צצצר הדחה ולא סגי ליה צניפוח אלא צריך שפשוף גדול.

ונסתפקו בגמ' האם כוונת שמואל לאיסור אחד; דמה שאמר לבסוף שהוא מבליע דם באברים, הוא הסבר למה מכביד את הבשר, ולכן נמצא גזול את הבריות – משום דהבשר בלוע בדם שמכביד את משקלה. אבל כשימלח הבשר לאחר כך יצא הדם ממנו, ולפי זה, באופן שאין בזה משום גזל כגון לאכלו בעצמו יהא מותר.

או שמא כוונתו דיש כאן ב' איסורים; (א) גזול את הבריות כשמוכרה במשקל, (ב) מבליע דם באברים, ששוב אינו יוצא אף על ידי מליחה, ונמצא אוכל דם, ואף לעצמו אסור. ונשאר הספק בתיקו.

המעלה את העוף עם הגבינה על השלחן

תנן במשנתינו, המעלה את העוף עם הגבינה על השלחן, אינו עובר בלא תעשה.

ומדייק הגמ', דלכאורה הדין של המשנה גופה לא איצטריך, דהא אף כשמעלה בשר בהמה עם גבינה על השלחן אינו עובר בלא תעשה. אלא לכאורה בא לאשמעינן מה שיש לדייק מיניה שרק על העלאה אינו עובר, הא אם אכלו, אכן עובר בלא תעשה דאיסור בשר בחלב. ואם כן יש להוכיח מיניה דהמשנה אויל דלא כרבי עקיבא דסובר שבשר עוף אינו אסור בחלב מדאורייתא.

אבל דחו, דיש לומר שכוונת המשנה לומר דמותר להעלות בשר עוף עם גבינה עם השלחן, ואין לחוש שמא יאכלנו ויעבור עליו, משום דאף אם יאכלנו אינו עובר עליו בלא תעשה, וכשיטת רבי עקיבא.

דף קי"ג ע"ב

איסור ביטול אכילה והנאה בבשר בחלב טהור וטמא

תנן במשנתינו דיני בשר בהמה וחלב טהורים וטמאים:

(א) בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה, אסור לבשל ואסור בהנאה.

⁷ ולא נקט דאסור באכילה, אף שצצצר צמלח אסור באכילה. משום דאמי לאשמעינן שהוא חלוק מצצצר או חלצ טמא שאין צצצר אסור צצצר צמלח ומותרים צצצצול והנאה, אצל באכילה אף צצצצמים אסור משום אסור אכילת טמאים; ראש יוסף צצצצצצו השני.

והא דכתיב ג' פעמים **בחלב אמו**, נדרש: (א) 'בחלב אמו', ולא בחלב של זכר ואם היה לו חלב מועט מן הדדים, כגון אם נשתנה והיו לו דידים. (ב) 'בחלב אמו', ולא בחלב בהמה שהיא כבר שחוטתה ודאמו' משמע הראייה להיות אם, ולא משנשחטה. (ג) 'בחלב אמו', ולא בחלב טמאה ודמשמע שלא נאסר חלב אלא ממין שנאסר בשר, וכיון דלעיל נתמעט מגדו' דאינו חייב על בשר בהמה טמאה, הלכך גם על חלב בהמה טמאה אינו חייב.

הקשו בגמ' האידך דרש שמואל **שישה דרשות** מהא דכתיב ג' פעמים 'גדי'. תירצו, דהא דאמר 'גדי' למעט דם וכן 'גדי' למעט שליח, באמת אין צריך דרשה לכך; שהרי דם אינו בשר ומהיכי תיתי דצריך פסוק למעוטיה. וכן שליח לא הוה בשר, אלא פירשא בעלמא הוא ואין צריך קרא למעוטיה. ומה שאמר 'גדי' לרבות חלב ו'גדי' לרבות נבלה, באמת בחד קרא מתרבי, וכך נדרשים ה' פעמים דכתיב 'גדי': (א) 'גדי', לאשמועינן שיהא איסור חל על איסור בבשר וחלבה, וממילא מתרבי חלב ונבלה, דהרי שניהם מין גדי הוא, והי מינייהו מפקת. (ב) 'גדי', לרבות שליל. (ג) 'גדי', למעט בהמה טמאה.

הקשו בגמ' וכי סבר שמואל דאיסור חל על איסור, הא אמר שמואל בשם רבי אליעזר, דילפינן שכהן טמא שאכל תרומה טמאה אינו חייב מיתה, מדכתיב בכהן שאוכל תרומה בטומאת גופו ומתו בו כי יחללוהו, פרט לתרומה טמאה שהוא מחוללת ועומדת. אלמא לא אתי איסור טומאת הגוף שהוא במיתה בידי

(ב) בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טמאה, וכן בשר בהמה טמאה בחלב בהמה טהורה, מותר לבשל ומותר בהנאה משום דאין בו משום בשר בחלב. אבל אסורים באכילה משום איסור טמאה.

מדברי המשנה מבואר דכל בהמה טהורה אסורה משום בשר בחלב, אף שבתורה לא נזכר אלא 'גדי', דכתיב לא תבשל גדי בחלב אמו. ואמר רבי אליעזר דילפינן דלאו דוקא גדי אסרה תורה אלא כל בהמה במשמע מהא דכתיב וישלח יהודה את גדי העזים, כיון שכאן פירש לך הכתוב שגדי זה מעזים היה, משמע דבמקום שלא פירש כן יש במשמע אף שאר בהמה. והלכך כל מקום שנאמר 'גדי' סתם, אפילו פרה ורחל במשמע.

ולא ילפינן מיניה בגזירה שוה, דמה גדי האמור כאן עזים, אף גדי האמור בבשר וחלב עזים הוא. משום דכתיב קרא אחרינא ואת עורות גדי העזים, ויש ללמוד מיניה דדוקא כאן גדיי העזים, הא כל מקום שנאמר 'גדי' סתם, אפילו פרה ורחל במשמע.

והא דלא ילפינן משניהם דגדי היינו עזים דוקא; למאן דאמר שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין, מובן בפשיטות שאין למדין משני פסוקים אלו, כיון דהוו שני כתובין הבאין כאחד.

ולמאן דאמר אף שני הכתובים הבאין כאחד מלמדין, צריך לומר דממעטין מדכתיב בכל אחד ה"א יתירה, דכתיב ביהודה העזים, וכתיב בעורות העזים, למעט דבשאר מקומות הכוונה לכל מיני בהמה.

ג' פעמים 'לא תבשל גדי בחלב אמו'

שמואל דרש הא דכתיב בתורה ג' פעמים הפסוק **לא תבשל גדי בחלב אמו**: (א) 'גדי', לרבות שאם בישל חלב בקלב ואכלו, חייב שנים; משום חלב, ומשום בשר בקלב. (ב) 'גדי', לרבות בהמה שמתה בלא שחיטה, ובישל בשרה בחלב ואכלו, שחייב גם משום בשר בחלב. (ג) 'גדי', לרבות את השליל – עובר הנמצא במעי אמו שנשחטה, שחייב על בשרו משום בשר בחלב. (ד) 'גדי', להוציא את הדם, שאם בישל דם בחלב אינו עובר עליו. (ה) 'גדי', להוציא את השליח, שאם בישלו בחלב אינו עובר עליו. (ו) 'גדי', להוציא בשר בהמה טמאה שבישלו בחלב בהמה טהורה, שאינו עובר עליו.

² ועי' בתום (ד"ה עזים העזים) שהקשו למה צריך שני מיעוטים, ולמה לא היה סגי בחד מיעוט.

¹ וכל השלשה פעמים דכתיב 'גדי' נדרשים, דמיתריס הם, דלעיקר האיסור לא היה צריך לכתוב 'גדי' כלל, דכיון דבאמת כל בהמה אסורה ולא רק גדי, והוה ליה למיכתב 'לא תבשל בשר בחלב אמו'.

² ע"פ הפי' הנראה לרש"י, דבאמת סבירא ליה לשמואל בכל התורה כולה אין איסור חל על איסור, ורק הכא חל איסור בשר בחלב על נבלה וחלב, משום דנמנע בקרא. וכן מנא לן לקמן בסוגיין דאמרין 'שליח הכא דרבי רחמנא גדי', אלמא הא דהכא איסור חל על איסור אליבא דשמואל מגדו' נפקא ליה מריבויא.

אולם בגמ' שלפנינו וכן הביא רש"י פי' מפי השמועה, תיכף הגמ' דלא צריך קרא לרבות חלב ונבלה, משום דגם בעלמא סבירא ליה לשמואל שאיסור חל על איסור. והא דאמרו בגמ' 'איסור חלב ומתה מחד קרא נפקא', הכוונה דאין לדרוש אלא ד' פעמים 'גדי' שהם מיתריס, דפעם אחת דכתיב 'גדי' אינטרין לגופי'. ומאחר פסוק הנדרש לגופי' או יודעים דאם נשל חלב או בשר נבלה בחלב אף הם נמשמע, כיון דסבירא ליה איסור חל על איסור.

והקשה רש"י על פי' זה, מהא דאמרין לקמן (דף קט"ו.) דלרבי עקיבא משום דאית ליה איסור חל על איסור, מיתרי ליה כולהו תלתא גדי לדרשה, ואמרין חלב ומתה לא צריכי קרא. ולמה נאמר דלשמואל דאית ליה נמי איסור חל על איסור לא מיתרי כולהו אלא תרי.

¹ לפי גירסת הגמ' לפנינו דבאמת ס"ל לשמואל בכל התורה כולה דאיסור חל על איסור מובן קושית הגמ' בפשיטות, דהכא מנא לן דס"ל אין איסור חל על איסור. אולם לפי' הנראה לרש"י צריך לפרש, דקס"ד דהמשקל דלאחר שנתרבה כאן מקרא דחלב ונבלה נאסרים משום בשר בחלב, יליף שמואל מיניה דבגין אב דגם בעלמא איסור חל על איסור; ריטב"א, תורת חיים, ראש יוסף.

(א) להמקשן, נחלקו אי לוקה על אכילתה, ואירי כשהתרו בו משום איסור בשר בחלב; אחד מהם סובר איסור חל על איסור, ולוקה על אכילתה משום בשר בחלב. ואחד מהם סובר שאין איסור חל על איסור, ולכן אינו לוקה עליו.

(ב) לכולי עלמא אין איסור חל על איסור, ואינו חייב על האכילה. אלא נחלקו האם חייב על הבישול. שהרי ליכא איסור לבשל חלב, ורק בשר בחלב יש איסור על בישולו. נמצא דבבישול אין כאן אלא איסור בשר בחלב; מאן דאמר לוקה, היינו משום שאין כאן אלא חדא איסורא. ומאן דאמר אינו לוקה סבירא דלחכי כתב רחמנא איסור אכילת בשר בחלב בלשון בישול, לומר דאם אינו לוקה על האכילה [משום דאין איסור חל על איסור], על הבישול נמי אינו לוקה.

דף קי"ד ע"א

(ג) לכולי עלמא אין איסור חל על איסור, וגם לוקה על בישול כיון דליכא אלא חד איסור. אלא נחלקו אם לוקה על האכילה; מאן דאמר אינו לוקה, משום דאין איסור חל על איסור. ומאן דאמר לוקה על אכילה סבירא ליה דלחכי אפקה רחמנא לאכילה בלשון בישול, לומר דכיון דאבישול לקי, על אכילה נמי לקי.

(ד) באמת אין כאן מחלוקת. אלא מאן דאמר לוקה קאי על בישול כיון דחדא איסורא הוא. ומאן דאמר אין לוקה קאי על האכילה, שאינו לוקה עליה משום בשר בחלב, דאין איסור חל על איסור.

• שנינו בברייתא, המבשל בשר במי חלב, פטור. דם שבישול בחלב, פטור. העצמות והגידים והקרנים והמלפים שבישול בחלב, פטור. הפגול והנותר והטמא שבישול בחלב, חייב. הרי לכאורה מבואר דאף על פיגול נותר וטמא שאסורי וקיימי, אתי איסור בשר בחלב וחייב עליהם, והוא הדין נמי אם בישל חלב בחלב. אלמא דמרבין מ'גדי' שאיסור בשר בחלב חל על כל האיסורים.

תירצו, דהאי תנא סבר דבכל איסורין שבתורה אמרינן דאיסור חל על איסור. אבל אינהו סברי לה כמאן דאמר אין איסור חל על איסור, וסבירא להו דכן הדין אף בבשר בחלב.

" וסבירא ליה דלא נפיק מקרא לרבות איסור בשר בחלב על חלב, דמד קרא לגופיה איטריין [ואף שכבר כתב רש"י דלא צעין קרא לגופיה דך מ"ד ע"כ הכי סבירא ליה; ע"י לב אר"י]. וחד לרצוי שליל אמת, וחד למעוטי שליל אמת - דלא סבירא ליה פירשא הוא, וצעי קרא למעוטי [דאילו למעוטי דם וטמאה לא איטריין, דכיון דאין איסור חל על איסור, מהיכא מימי לן דליתקרו דצעי למעוטינהו].

שמים, וחייב על איסור תרומה טמאה שאסורה ועומדת עליו באיסור עשה. תירצו בג' דרכים:

(א) בעלמא סבירא ליה לשמואל איסור חל על איסור, ושאני התם בתרומה טמאה דמיעט רחמנא ומתו בו 'כי יחללוהו'.

(ב) בעלמא קסבר שמואל אין איסור חל על איסור, ושאני חבא דאיסור חל על איסור משום דרבי רחמנא 'גדי'.

(ג) שמואל עצמו סבירא ליה איסור חל על איסור. ורק בשם רבו רבי אליעזר אמר דאין איסור חל על איסור.

חלב גדי שלא הניקה

רב אחדבוי בר אמי שאל מרבא, מה דין המבשל בשר בחלב גדי שלא ילדה מעולם, ויש לה חלב כשהיא קרובה לימי לידתה, וצדדי הספק הם מי דייקנן אמו' שהיתה אמו כבר, או לא. אמר לו רבא, מודאיצטריך שמואל ללמוד מדכתיב 'בחלב אמו' למעט חלב זכר, יש לדייק דרק זכר דלא אתי לכלל אם אינו אסור, אבל האי כיון דבא לכלל אם, אסור.

המבשל חלב בחלב

נחלקו רבי אמי ורבי אסי בהמבשל חלב בחלב ואכלו, אי לוקה או לא. וביארו בארבעה דרכים במאי פליגי:

¹ ילפינן במס' יצמות (דף ע"ד): מדכתיב בזה שנטמא גופו 'צקדשים לא יאכלו' וכתיב בתריה 'וצא השמש וטהר ואחר יאכל וגו'', ומוקמין ליה בתרומה.

² הא דתרומה טמאה אסורה באיסור עשה, נלמד במס' יצמות (דף ע"ג): מדכתיב בהיה אכילה בשר פסולי מוקדשים לאחר פדיון 'בשעריך תאכלנו הטמא והטהור', דמשמע טמא וטהור אולכין בקערה אחת. ויש לדייק ד'תאכלנו' ליה ולא לאחר, כלומר בזה התרמי לטהור לאכול עם הטמא ואף על פי שאוכל בשר טמא, לפי שמוטב לאכול פסולי המוקדשין בין בטומאת הגוף וצין בטומאת ענין, אבל בתרומה לא התרמי לך לאכול בטומאת ענינה. ולאו הכא מכלל עשה עשה הוא.

³ לגירסת הגמ' לפנינו, היינו משום דסבירא ליה כן בעלמא בלי שום ילפותא. ולפי' הנראה לרש"י, היינו דילפינן כן לעלמא מהא דאסרינן חלב ונבלה שציעלן בחלב משום בשר בחלב.

⁴ דיליף צננין אז מתרומה טמאה דאין איסור חל על איסור, ושאי הכא צננין בחלב דרצוניה רחמנא; ראש יוסף.

⁵ והקשה רש"י על גירסת הגמ' שלפנינו, דלפי תירוצו זה דלא סבירא ליה שמואל בעלמא איסור חל על איסור, האין מרבינן לה הכא לענין חלב ונבלה לאיסור בשר בחלב, והא' לשיטת הגמ' נריך 'גדי' אחד לגופי, ושני 'גדי' האחרים כבר דרשו מיניה חד לרבות השליל וחד למעוטי בהמה טמאה, ואם כן האין ילפינן מיניה לרבות חלב ונבלה דכאן יהא איסור חל על איסור.

⁶ כל היכא דקמני 'משום פלוני', לא שמע מפיו, אלא מפיו אחרים שאמרו מפיו. ושמואל לא ראה את רבי אליעזר מימיו, דרבי אליעזר בחורבן היה (כמבואר במס' גיטין דף נ"ו). מתלמידי רבן יוחנן בן זכאי, ושמואל מדורות האחרונים היה בסוף שנותיו של רבי.

קנין תורה

להפריך הקל וחומר 'מעיקרו', דקאמר בתחלת הקל וחומר 'מה אמו שלא נאסרה עמו בהרבעה נאסרה עמו בבישול', ויש לפרוך, מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה ביום אחד, ולכן הרחיקתה התורה ממנו גם בבישול בחלבה, תאמר בפרה שלא נאסרה עם גדי בשחיטה ביום אחד. לכן איצטריך הפסוק בחלב אמו.

חלב אחות גדולה

שנינו בברייתא, דמהא דכתיב לא תבשל גדי בחלב אמו הוה אמינא דאינו אסור לבשל אלא גדי בחלב אמו. וילפינן דאסור גם לבשל גדי בחלב אחותו גדולה והיינו מין גדי כמותו, אלא גדולה ממנו והיא זקנה שכבר נתעשרה מקל וחומר. דמה אמו שנכנסה עמו לדיר להתעשר

י" היינו מתחלת הדין, דקמין 'מה אמו שלא נאסרה עמו בהרבעה נאסרה עמו בבישול' וזה מחמתו של ק"ו, ועל זה יש להקשות מה לאמו שכן נאסרה לשחט עמו ביום אחד.

ולפי נקט 'מעיקרא דדינא פירכא', משום דפעמים יש פירכא על 'סוף הדין', כגון מה דקמין סיפא 'פרה ורחל שנאסרו עמו בהרבעה, אינו דין שנאסרו עמו בבישול', וזה סוף הדין. ואם היה מקשה ואומר בהמה טמאה מוכיח שנאסרה עמו בהרבעה ולא נאסרה עמו בבישול, אף אחת אל תחמה על פרה ורחל כו', זו היא פירכא על 'סוף הדין'. אלא דעדיפא ליה להקשות אעיקר הדין, דהא עקר כוליה קל וחומר.

י" ולפי זה אף בחלב עז כל שאינו 'אמו' לא ידענו לאיסורא, והא דנקט 'בחלב פרה ורחל מנין' לרבותא הוא דאף חלב פרה ורחל שאסורים עמו בהרבעה גם כן לא ידענו לאיסורא, אי לא ריבויא דקרא, ונמהך ריבויא בלחמה לא ידעין רק לאסור בפרה ורחל דעכ"פ אסורים עמו בהרבעה, אבל עז שאינו אמו אחת לא ידעין, ויתבאר להלן; לב ארי.

י" פ"י הנראה לרש"י (ע"ז ד"ה אי הכי) בשם תשובה שראה בכתב יד של רבי יוסף טוב עולם ז"ל, ולהלן הערה כ"א יתבאר למה נקראת 'אחותו גדולה'. ולפי זה, הברייתא שנויה על ידי אותו תנא ששנה ברייתא הקודמת, אלא שבברייתא הקודמת יליף מ'בחלב אמו' לרבות מינים אחרים, וכאן מרבינן לאסור גם בלב של אותו המין, אלא שאינה 'אמו'. ולכן נקט 'אחותו גדולה', משום דסופו יליף לה מרביא, אבל קטנה לא מיתרביא ליה מיניה. משום דמתבאר כי רבי קרא לאיסורא 'גדולה' רבי, דנאסרה עמו במעשר. דאילו מקרא יתירא קמא דאסר פרה ורחל לא מני לרביא, דאיכא למימר כי רבי לאיסורא לא רבי אלא פרה ורחל דאסורין עמו בהרבעה, אבל אחותו לא, ולהכי אשמעינן קרא אחרינא לאחותו גדולה, ואחותו קטנה אחת מצינא.

והביא רש"י בתחלת הסוגיא פ"י אחר ששמע, ש'אחותו גדולה' היינו פרה שהיא מין בהמה כמותה, אבל מין גדול הוא. ולפי זה הוא תנא אחרת מברייתא דלעיל שריבה חלב של פרה ורחל מרביא של 'בחלב אמו', אלא דקא סלקא דעתיה ללמדו בקל וחומר מאמו שלא נאסרה בהרבעה, ותנא זו ביאר דהוה אמינא ללמדו בקל וחומר מאמו שנכנסה עמו להתעשר.

ועוד יש חילוק אחר בין ברייתא דלעיל לברייתא זו, דברייתא דלעיל למד פרה ורחל מפסוק אחד. ואילו ברייתא זו יליף פרה לחודה ורחל לחודה, דפרה חלוקה מן הגדי בשני חילוקין, חדא דנאסרה עמו בהרבעה וחדא דאין נכנסה עמו לדיר להתעשר [בקר אינו נכנס עם האלן להתעשר כדילפינן במס' בכורות (דף נ"ג)]. אבל רחל שנכנסה עמו לדיר להתעשר - דהא מעשר בקר ואין כתיב 'וכל זאף' במשמע - לא נפקא ליה מיניה שחאסר עמו בבישול. הלכך יליף ברישא פרה, והדר אחת ליה רחל בהצד השוה כדלקמן.

הא דאמרו שהמבשל בשר במי חלב פטור, הוא ראייה לדברי ריש לקיש. דתנן, מי חלב הרי הן כחלב להכשיר את הזרעים וחלב נקרא משקה דכתיב ותפתח את נאד החלב ותשקהו, והמוחל הרי הוא כשמן ומשקה חוב מן הזיתים, דשמן איקרי משקה דכתיב משחה שמנים. ואמר עליו ריש לקיש, לא שנו דמי חלב הרי הוא כחלב אלא לענין להכשיר את הזרעים, אבל לענין בישול בשר בחלב, מי חלב אינו כחלב.

חלב פרה ורחל

שנינו בברייתא, דמהא דכתיב לא תבשל גדי בחלב אמו, הוה אמינא דאינו חייב אלא כשבישל גדי בחלב עזי, ויהא הדין במבשל פרה או רחל ושאר מיני טהורים (שנתרבו מ'גדי יתירי) בחלב אמסין. וילפינן דחייב נמי כשבישל גדי בחלב פרה ורחל מקל וחומר. דמה אמו - עז שלא נאסרה עמו בהרבעה כיון שהיא מינו, נאסרה עמו בבישול. פרה ורחל שנאסרו עמו בהרבעה, אינו דין שנאסרו עמו בבישול. ומסיק הברייתא, דילפינן מדכתיב מקרא שני 'בחלב אמו' דמייתר לרבויה כל חלב בהמה טהורה.

הקשו בגמ', למה הצריך הברייתא ללמדו מפסוק השני חלב אמו הא כבר למדו שפיר בקל וחומר. תירץ רב אשי, משום דיש

י" דסבירא ליה להך תנא ד'גדי' משמע גדי דווקא, ובשר חיה ושאר בהמות מ'גדי' יתירא נפקי לאיסורא. דאי סבירא ליה גדי הכל במשמע - ואפילו עגל וטלה, למה ליה לרבויה חלב פרה ורחל, והא 'אמו' כתיב. כלומר, דאי 'גדי' הכל במשמע, אם כן נכללו כל מיני בהמות בלשון גדי, ועל כולם הוא אומר 'בחלב אמו', ואם כן הו' אין לחלק בין מין עז מין או מין שאינו מין, דהא לא נתייחד כלל אחיה מין בפני עצמו רק נכנסו כולם תחת סוג אחד וכל המינים בכללם נקראים 'גדי', ועל זה אמר קרא בחלב אמו של אותו הסוג והכל בכלל, ולא היה איצטריך עוד לימוד לאסור בהו. אבל כיון דס"ל דגדי דוקא משמע, אם כן לא נתייחד רק מין אחד בפני עצמו, ואם כן יש לימוד דדוקא בחלב אמו דמין גדי הוא דאסור, (וכן הך 'גדי' יתירא דמרבינן מיניה פרה ורחל, עליהו קאי 'בחלב אמו' דהיינו בחלב דאוחו מין הוא דאסור), אבל גדי בחלב פרה ורחל (או פרה ורחל בחלב גדי) לא שמענו; לב ארי.

ואף דלקמן (דף קט"ו.) משמע לן דיתורא דגדי גדי, לרבי עקיבא צא למעט חיה ועוף, ולא לרביא שאר מיני טהורות, הני מילי למאן דמשמע ליה 'גדי' ואפילו עגל וטלה, אמרינן דאחי קרא יתירא למעוטי. אבל למאן דמשמע ליה גדי דווקא, קראי יתירי לרביא אחו, דלמעוטי חיה ועוף לא איצטריך, ואחד מהם למיעוטי טמאה, [וצדאש יוסף נתקשה למה צריך קרא למעוטי טמאה, עיי"ש].

וגם אין צריך הך תנא לחד 'גדי' לרבות שליל, דלא איצטריך קרא אלא ממשמעות יליף ליה, כדאשכחנא גבי רבי עקיבא לקמן דאמר שליל הוה גדי מעליא, ואין צריך לרבותו.

י" לב ארי.

י" או פרה ורחל בחלב גדי; שם.

י" האי תנא לא מצינן ליה לכדשמואל, דיליף מ'חלב אמו' יתירי להוציא חלב זכר, שחוטה, וטמאה. אלא סובר דחלב זכר וחלב שחוטה וחלב טמאה מחד קרא דלגופי נפקי, דהא 'אמו' כתיב ולא שחוטה ולא זכר ולא טמאה, דהא 'גדי' כתיב ובטהורה משתעי כדאמרן, להוציא את הטמאה. ואם כן על כרחיך 'אמו' נמי טהורה היא, דאי אמו טמאה, לא הו' איהו טהור הלכך להכי לא אמא.

נאסרה עמו בבישול, אהותו גדולה שאינה נכנסת עמו לפי שכבר נתעשרה, לא כל שכן שאסור לבשלו בחלב. ומסיק הברייתא, דילפינן מדכתיב קרא יתירה **בחלב אמו** לרבות אפילו אהותו גדולה.

הקשו בגמ', למה הצריך הברייתא ללמוד חלב אהותו הגדולה מפסוק **חלב אמו**, הא כבר למדו שפיר מקל וחומר. תירץ **רב אשי**, משום דיש לפרוך הקל וחומר 'מעיקרא דדינא'. דאין ללמוד דין זה מקל וחומר מאמו, דיש לפרוך מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה ביום אחד ולכן אסור לבשל בשר הולד בחלבה, תאמר באהותו גדולה שלא נאסרה עמו בשחיטה ביום אחד, לכן איצטריך הפסוק **בחלב אמו**.

אשכחן אהותו גדולה, דנתרבה מדכתיב **בחלב אמו**. אבל מנא ידעינן שאסור לבשל הבשר בחלב אהותו קטנה, ודהיינו גדייה שלא נתעשרה עדיין. תירצו, דילפינן ליה מביניהם, דהיינו מאמו ומאהותו גדולה. ומבאר הגמ' האידן ילפינן לה מבין שניהם:

אין ללמוד מאמו לבד, דכמו אמו אסרה עמו בבישול, אהותו קטנה גם כן נאסרה עמו בבישול. דיש לפרוך מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה ביום אחד.

אלא דיש לדחות דאהותו גדולה תוכיה, שלא נאסרה עמו בשחיטה ביום אחד, ומכל מקום אסור לבשלו עם חלב אהותו גדולה. אף אני אביא אהותו הקטנה, ואם נפרוך מה לאהותו גדולה שלא נכנסה עמו לדיר להתעשר, לכן אסרה תורה לבשל עם חלבה, יש לומר דאמו תוכיה שנכנסה עמו לדיר להתעשר, ומכל מקום אסור לבשל הבשר עם חלבה. וחזר הדין לא ראי זה כראי זה, ולא ראי זה כראי זה, הצד השווה שבהן שהוא בשר ואסור לבשל בחלב, אף אני אביא אהותו קטנה שהוא בשר ואסור לבשל בחלב.

הקשו בגמ', דאם כן למה צריך קרא לרבות 'אהותו גדולה', הא אפשר ללמוד מ'ביניהם' דהיינו מאמו ומפרה. דמה אמו שנכנסה עמו לדיר להתעשר נאסרה עמו בבישול, אהותו גדולה שלא נכנסה עמו לדיר לא כל שכן שתהא אסורה עמו בבישול. ואם נפרוך מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה ביום אחד, יש לומר פרה תוכיה דלא נאסרה עמו בשחיטה ביום אחד, ומכל מקום אסור לבשל הבשר בחלבה. ואם נפרוך מה לפרה שכן נאסרה עמו בהרבעה וגם לא נכנסה עמו לדיר להתעשר, יש לומר אמו תוכיה שמוותרת עמו בהרבעה ונכנסה עמו לדיר להתעשר, ומכל מקום אסור לבשל הבשר בחלבה. וחזר הדין דלא ראי זה כראי זה, ולא ראי זה כראי זה, הצד השווה שבהן שהם חלב ואסור לבשל עמהם בשר של גדיה.

מסיק הגמ', דאין הכי נמי דאפשר ללמוד גם אהותו גדולה מצד השווה דאמו ופרה.

דף קי"ד ע"ב

איסור בישול גדי בחלב עצמה

אבל לפי זה יקשה למאי אתא קרא **שלישי** דחלב אמו; דפסוק הראשון איצטריך לגופיה, וקרא השני אתא לפרה ורחל, ומה ילפינן מפסוק השלישי.

תירצו, דאיצטריך ליה כדשנינו בברייתא, דמהא דכתיב **בחלב אמו** הוה אמינא דאינו אסור אלא בחלב אמו. וילפינן דאסור לבשל בשר גדי אף בחלב עצמה שיצא ממנה בעודה חייה, מקל וחומר. דמה לענין שחיטה ביום אחד שלא נאסר 'פרי

⁷⁷ כל זה לפי הנראה לרש"י. ולפי' ששמע רש"י הכי פירושו, דיש ללמוד 'אהותו גדולה' מאמו ומאהותו קטנה ומחיי הדין, שהרי אין להשיב כלל על הלימוד מאחות הקטנה. והכי דנין, מה אמו שנכנסה עמו לדיר נאסרה עמו בצשול, אחותו גדולה לא כל שכן. וכי פרכת מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה ביום אחד, תאמר נאסרה גדולה, אחותו קטנה תוכיה. ומו ליכא למיפך מה לאחותו קטנה שכן לא נכנסה עמה לדיר להתעשר.

והקשה רש"י על פי' זו, דהאין יש לומר 'אהותו קטנה' תוכיה, הכי אכתי לא קיימא לן אחותו קטנה לאיסורא.

ואין לומר דהכי פריך, מאי חזית ד'אהותו גדולה' נפקא לן מקרא, ו'אהותו קטנה' יליף מביניהם - מאמו ומאהותו גדולה. נימא איפכא ד'אהותו קטנה' נלמד מרצויא דקרא, וגדולה מביניהם, (א) דמסתברא קרא כי רבי לאיסורא לאחותו גדולה רבי שנאסרה עמו צמעה, אבל קטנה לא. (ב) מאי קא מוהיב לקמיה בחלב אמו למאי אתא, הא טובא איצטריך לאחותו קטנה. ומכא קושיות אלו דוחה רש"י פי' זה.

⁷⁸ כתב רש"י דגם מדרשה זו נראה כשיטת רבי יוסף טוב עלם ז"ל, דדרשה דלעיל באה לרבות 'אהותו' ממש, ולא שאר מינים כגון פרה ורחל. דכיון דאפילו

⁷⁶ ולפי' ששמע רש"י, פירושו דמה אמו שאינה חלוקה ממנו לענין מעשר דהא מינה היא, ואף על פי שכבר ילדה עדיין היא ראויה ליכנס עמו לדיר להתעשר, לפי שגדייה יולדת בחוץ שנה ונכנסת עמו לדייר להתעשר כשעדיין לא נכנסה להתעשר. כדמצינן במס' בכורות (דף כ: ב) גדייה שילדה שלש צמות וכל צמותיה ילדו שלש שלש, כולן נכנסות לדיר להתעשר, ואפילו הכי חלקה הכתוב ממנו לאסרה עמו בצשול. פרה שאין נכנסת עמה לדיר להתעשר דהא אינה מינה, לא כל שכן שאסור לצשלה בחלבה.

⁷⁷ פי' הנראה לרש"י. אבל לפי' ששמע רש"י, 'אהותו קטנה' היינו רחל.

⁷⁸ היינו לפי' הנראה לרש"י, דלפי' אינו אסור עמו בהרבעה. והא דקאמר רש"י 'מה אמו שלא נאסרה עמו בהרבעה, אחותו קטנה שנאסרה כמו בהרבעה וכו'', היינו לפי' האחר ששמע רש"י, ד'אהותו קטנה' היינו רחל.

קנין תורה

שפחה, 'פרי עם פרי' – במין אחותו שהיא גם כן שפחה, מותר, ו'פרי עם האם' במין אמו שהיא משוחררת, אסור.

ואין לפרוך הקל וחומר באופן זה; כלאי זרעים יוכיח, דהיינו חמין עם עדשין שאסור לזרוע 'פרי עם פרי', דהיינו לזרועם זה עם זה אף ששניהם פרי הקרקע, ומותר לזרוע כל אחד 'פרי עם האם' דהיינו בתוך הקרקע לעצמו. דהרי הא דנאסר התם 'פרי עם פרי' אינו אלא על ידי האם, אבל לא ראינו שהפרי עם פרי לבד יהא חמור מפרי עם האם. שהרי מותר להניח חיטים ושעורים בכד כשאינן יחד בקרקע.

אלא מסיק **רב אשי**, דיש לפרוך הקל וחומר באופן זה; מה ל'פרי עם פרי' לכן הם אסורים שכן הם משני גופים, תאמר ב'פרי עם האם' שכן הם מוגף אחד. משום הכי איצטריך קרא **בחלב אמו** לאסור אף פרי עם האם שהם מוגף אחד, דהיינו לבשל הבשר בחלב עצמה.

מנין לאיסור בשר בחלב; באכילה, בהנאה, ובבישול

אמר **רב אשי**, ילפינן שבשר בחלב אסור באכילה מהא דכתיב **לא תאכל כל תועבה** כל דבר שאסרתי לך לתעבו ולהתרחק ממנו, הרי הוא באיסור אכילה עולמית בכל ענייני שהוא וכן שבא בעבירה וכן שלא בא בעבירה, כגון על ידי קטן או על ידי עובד כוכבים, מאחר שתיעבתי לך אסור. ובשר בחלב הרי תיעבתי לך להתרחק מבשולו שלא לבשלם יחד.

וילפינן שבשר בחלב אסור בהנאה, מהא דכתיב **לא תאכל כל תועבה** ואמר **רבי אבהו בשם רבי אלעזר**, כל מקום שנאמר 'לא יאכל', 'לא תאכל', או 'לא תאכלו', אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע, עד שיפרוט לך הכתוב שהוא מותר בהנאה כדרך שפרט לך בנבלה. דהא בנבילה אף על פי שלא כתב לך אלא 'לא תאכלו' הוצרך לפרש בה שהוא מותר בהנאה.

^פ להלן יתבאר שנחלקו רבי מאיר ורבי יהודה, דלרבי מאיר מותר לעודד כוכבים וגם לגר צין צנתינה וצין צנתינה. ולרבי יהודה מותר רק לעודד כוכבים צנתינה, או לגר צנתינה. ומבואר בגמ' פסחים דף כ"א ע"ב, דאליבא דרבי מאיר, אפשר ללמוד מנבילה דאצטריך קרא להחירו צנתינה, דנשאר אסורים, אסור צנתינה.

אבל לרבי יהודה, אין ללמוד דין זה מנבילה, דהא אפשר שלא פרט הכתוב היתר הנאה אלא כדי ללמד ולהחמיר עליו, דמותר רק לנכרי צנתינה, ולגר צנתינה. דאי לא כתביה הוה אמינא שכל הנאות מותרות בה; עי' תוספות ד"ה עד שיפרוט לך הכתוב.

עם פרי' אלא שחמין שני בני פרה אחת ביום אחד, מכל מקום נאסר פרי עם האם – שאסור לשחוט פרה עם בנה. לענין בשר בחלב שנאסר 'פרי עם פרי' שהרי אסור לבשל גדי שהוא פרי האם עם החלב שהוא גם כן פרי האם, אינו דין שנאסר פרי דהיינו חלב האם, עם בשר האם עצמה. ומסיק הברייתא דילפינן מהא דכתיב **בחלב אמו** השלישית לאסור לבשל בשר עם חלב עצמה.

הקשו בגמ', למה צריך לרבותו מקרא **חלב אמו** הא שפיר יליף ליה בקל וחומר.

ואין לפרוך הקל וחומר באופן זה; דהוינן דפרי עם האם קיל מפרי עם פרי, שהרי 'סוס בן סוסיא אחי פרדה' – דהיינו סוס שילדתה סוסיא מן החמור, והיה לה לאותה סוסיא בן אחר מן הסוס, הרי הבן מותר עם אמו, ואסור עם אחותו, והרי דה'פרי עם פרי' אסור בהרבעה, ו'פרי עם האם' מותר. דאין זה פירכא, דהא דאסור להרביע הסוס עם הפרידה אינה מצד היותם 'פרי עם פרי', אלא משום דהו' 'פרי עם שאינו פרי' כלומר משום צד אביהן שהוא חלוק שהוא בן סוס, והפרידה היא בת חמור, וזרע האב גורם שיהא לה דין חמור ואסור בסוס. אבל גדי בחלב אמו שניהם על שם אמן קראן הכתוב, ואפילו הכי אסריננהו.

וראיה לכך דהא דאסור סוס בן סוסיא באחותו הפרידה הטעם משום חלוק האב הוא, ולא משום 'פרי עם פרי'. דהא פעמים הוה להיפוך; דפרי עם האם אסור, ופרי עם פרי מותר. דפרד בן סוסיא – שילדתה הסוסיא מן החמור, והוא אחי פרדה – שהיתה לה לסוסיא זו עוד בת אחת מן החמור, שהפרד והפרדה מותרים יחד בהרבעה אף דהוה 'פרי עם פרי' משום דשניהם מין אחד, והפרד עם האם הסוסיא, דהוה 'פרי עם האם', אסור כיון דמצד האב הוה הוא חמור, ואמו היא סוס, והוה מין בשאינו מינו.

ואין לפרוך הקל וחומר באופן זה; דהוינן דפרי עם האם קיל מפרי עם פרי, שהרי עבד בן שפחה אחי אשה משוחררת, מותר במין אמו דהיינו שפחה, ואסור במין אחותו דהיינו בת חורין. נמצא ש'פרי עם פרי' אסור, ו'פרי עם האם' מותר. דיש להשיב, דהתם אין הטעם דאסור במין אחותו משום דהוה 'פרי עם פרי', אלא משום דגמ' שיחרור גורם שתהא אסורה לעבד.

וראיה לדבר, דהרי פעמים שהוא להיפוך ש'פרי עם האם' אסור ו'פרי עם פרי' מותר. דהא עבד בן אשה משוחררת אחי

צחלב ענמה מצריקין תלמודא לימוד, אלמא לא נפקא לן מקרא דלגופיה כל מין גדי, אלא אמו דווקא אבל היא ענמה לא, והוא הדין אמותיה גדולה וקטנה.

^פ הכא לא אמרי 'מעיקרא דדינא פירכא' כלעיל, משום דמקשי על סוף הדין.

קנין תורה

לתעבו ולהתרחק ממנו. תירצו, דכתיב על שבת כי קדש היא לכם, היא קדש ואין מעשיה קדש.

(ב-ג) חורש בשור ובחמור, או החוסם פי פרה ודש בה, למה אין הזרעים והדישה אסורים באכילה (וגם בהנאה, לרבי אבהו) דהא הרחקתך מהם. תירצו, דילפינן מקל וחומר, מה שבת דחמורא, מעשיה מותרים, הני לא כל שכן שמותרים באכילה והנאה.

(ד) כלאי זרעים, למה אינו אסור באכילה דהא תעבתי לך. ואין לתרין דמדגלי רחמנא גבי כלאי הכרם פן תקדש ודרשינן פן תוקד אש דמשמע שלא תהנה ממנו אלא תשרפנו, מכלל דכלאי זרעים מותרים. דאכתי יש להקשות דלמא כלאי כרם אסורין בין באכילה בין בהנאה, וכלאי זרעים לא יהיו אסורים אלא באכילה ולא בהנאה.

תירצו, דאיתקיש כלאי זרעים לכלאי בהמה דכתיב בהמה לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים, וכמו דכלאי בהמה היוצא ממנה מותרת, אף כלאי זרעים היוצא מהם מותרת. והא דכלאי בהמה היוצא מהם מותרת, נלמד מהא דילפינן (לעיל דף ל"ח): מדכתיב שור או כשב או עז פרט לכלאים שאסורים לגבוה, מכלל דלהדיוט שרי.

(ד) השוחט אותו ואת בנו כיום אחד יהא אסור באכילה (ובהנאה לרבי אבהו). תירצו, דכיון דאסרה התורה מחוסר זמן לגבוה, מכלל דלהדיוט מותר באכילה. ואותו ואת בנו אינו אלא מחוסר זמן, שהיום אסור ומחר מותר.

ויש לדייק מיניה דכל מקום שלא פירש לך בה היתר הנאה, גם איסור הנאה הוא בכלל לא תאכל.

דשינו בברייתא על הא דכתיב לא תאכלו כל נבילה לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה או מכור לנכרי, ופשטות הפסוק משמע דמותר או לגר תושב ושקבל עליו שבע מצות שנצטוו בני נח, ונבילה מותרת לו בנתינה, או לעובד כוכבים במכירה. רבי מאיר יליף דמותר גם לגר במכירה מדכתיב לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה או מכור, ומותר לעובד כוכבים גם כן בנתינה דכתיב תתנה ואכלה או מכור לנכרי, נמצא שאחד לגר ואחד לעובד כוכבים מותר בין בנתינה בין במכירה.

רבי יהודה סובר שדברים ככתבן, שמותר או לגר בנתינה, או לעובד כוכבים במכירה, אבל בחינם אסור ליתנו לנכרי, ולגר אסור למכרו. דאי סלקא דעתך כדקאמר רבי מאיר, לכתוב רחמנא לא תאכלו כל נבילה, לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה צ"מכור לנכרי, ומדכתיב או חלוק הוא, שמע מינה לדברים ככתבן.

ולרבי מאיר הא דכתיב או היינו להקדים נתינה דגר למכירה דעובד כוכבים^{כ"ט} ושם יש גר בשעריך לא ימכרנה לעובד כוכבים, ולחיי אהא או למשמע הכי, לגר אשר בשעריך תתנה והוא עיקר מצוה, או אם אין גר, מוכרה לעובד כוכבים. אבל רבי יהודה סובר שכיון דגר אתה מצווה להחיותו, וכנעני אי אתה מצווה להחיותו, פשיטא שנתינה לגר קודמת, ולא צריכים קרא להקדימו.

דף קט"ו ע"א

הקשו בגמ', אם דרשינן הפסוק לא תאכל כל תועבה דכל שתיעבתי לך לעשותו הרי הוא בבל תאכל, למה אין דברים אלו שעבר עליהם איסור, אסורים באכילה (והנאה, אליבא דרבי אבהו):

(א) 'מעשה שבת', כגון המבשל בשבת, למה לא יאסר המאכל באכילה לכל ישראל (וגם בהנאה, לרבי אבהו), דהא הוזהרתך

^{כ"ח} דאם אסור צנתינה לעובד כוכבים, איבעיא ליה למיכתב 'תתנה ואכלה לגר אשר בשעריך או מכור לנכרי', דכך לא מצי לאוקומי קרייה דנתינה לנכרי. אכל מדכתיב מכירה ונתינה צלמנע בין גר לנכרי, שמע מינה דאחד מכירה ואחד נתינה קיימי בין גר ובין לעובד כוכבים.

^{כ"ט} התוספות (ד"ה עד, וצמס' עבודה זרה דף כ'). ד"ה ורבי מאיר) מצארים, שאין הדין צמי שיש לו חפץ למכור שיתנו לגר קודם שימכרו לעובד כוכבים, דהלא אפילו ליתנו לישראל אינו מזה. אלא דוקא נבילה שאינו שוה אלא דבר מועט לישראל שלא היו עובדי כוכבים מצויים צניהם, ולגר היא שוה הרבה כשאר דבר, מזה ליתנו לגר קודם שימכרו לעובדי כוכבים.

³ ואין הדין כן, דאין חנן (עי' לעיל דף ט"ו). דדוקא צמוד לא יאכל הוא משום קנס, אכל אחרים אוכלין.

^{כ"ח} ואין לומר דהיינו רק שהוא מותר בהנאה אכל באכילה אכתי יהא חסידי, דהיתר הנאה בלאו הכי נפקא לן מ'לכס' כדאמרין במס' בבא קמא (דף ע"א); תוספות ד"ה היא קדש.

^{כ"ט} אכל בצער בחלב לא אמרינן האי קל וחומר, דהא כתיב 'לא תאכל כל שחיתותי לך', ומסתברא דאיסורא דקרא עליה קאמר, דהא אכיל תועבה גופה. אכל האי לא אכיל החרישה עממה אלא הבא ממנה. וכן החוסס והדש נמי לאו חסימה גופה קאכיל, אלא מעשה הבא על ידה. ולכן ילפינן מקל וחומר משבת, דאין הבא מנחה קודש.

[דבישול של שבת לא מיחשב תועבה גופה כמו בישול של צער בחלב, משום דבצער בחלב הבישול ניכר, אכל מעשה שבת אין ניכר שנעשה בשבת; תוספות סוף ד"ה חורש].

^{כ"ט} ואין ללמוד מקל וחומר משבת, דהא הן עממן תועבה [עי' הערה דלעיל].

קנין תורה גליון

מיירי. והרי הפסוק איירי בפסולי המוקדשין שנפדו, שהם כשני מינין; שהם מותרין באכילה כחולין, אבל אסורין בגזירה ועבודה כקדשים¹, אף בשר בחלב שהם שני מינין, לימד הפסוק שהוא אסור באכילה.

תירץ לו ריש לקיש, דמילפותא זה הוה אמינא דאינו אסור אלא באכילה, ולא בהנאה. קא משמע לן מהאי קרא דכתיבא אזהרה ידידה גבי קרבן פסח, וילפינן מה פסח מבושל אסור באכילה וגם בהנאה ודכל קדשים שאינם ראויים לאכילה תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה, אף בשר בחלב אסור בהנאה.

ורבי דיליף איסור אכילה לבשר בחלב מפסולי המוקדשין, יליף איסור הנאה מדכתיב לא תבשל גדי בחלב אמו וכתיב לפניו כי עם קדוש אתה לה', וכתיב להלן ולא יהיה קדש בבני ישראל. מה להלן איירי בהנאה ושבעילת הנאה היא, אף כאן איירי באיסור הנאה.

• **דבי רבי אליעזר** שנינו ברייתא, דיליף איסור הנאה בבשר בחלב מדכתיב ברישא דקרא לפני איסור בשר בחלב לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי, אמרה תורה כשתמכרנה לנבילה לנכרי, לא תבשלנה בחלבו ותמכרנה, אלמא בשר בחלב אסורה בהנאה.

• **דבי רבי ישמעאל** שנינו ברייתא, דיליף איסור אכילה והנאה בבשר בחלב, מדכתיב לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים; אחד לאיסור אכילה, אחד לאיסור הנאה, ואחד לאיסור בישול.

• שנינו בברייתא, איסי בן יהודה אומר, דילפינן שבשר בחלב אסור באכילה מדכתיב לפני איסור בישול בשר בחלב כי עם 'קדוש' אתה, ונאמר להלן באיסור טריפה ואנשי 'קדש' תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו וילפינן בגזירה שוה, מה להלן אסור באכילה, אף כאן אסור באכילה.

וילפינן דבשר בחלב אסור אף בהנאה, מקל וחומר; מה ערלה שלא נעבדה בה עבירה בבישולה אסורה בהנאה, בשר בחלב שנעבדה בו עבירה בבישולה אינו דין שאסור בהנאה.

ואין לפרוך הקל וחומר, מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר ושרי הערלה באיסור גדל אבל בשר בחלב שהיתה לו שעת הכושר קודם שניתן הכושר בחלב, אולי מותר בהנאה. דיש לומר חמץ בפסח יוכיח שהיתה לו שעת הכושר, ומכל מקום אסור אף

¹ כדילפינן במס' בכורות (דף ט"ו). מדכתיב 'מוצת' ולא גזיה, 'ואכלת בשר' ולא חלב.

(ה) בכל שילוח הקן יאסר האם לעולם, ואפילו שלחה. דהא כל שתיעבתי לך הרי הוא לך לעולם ב'בל תאכל', והרי אסרה התורה האם באותה שעה שרובצת על הבנים².

תירצו, לא אמרה תורה 'שלח' לתקלה, והרי כתבה תורה שלח תשלח. ואם היתה האם אסורה, לא היה אומר לך שלחנה ויכשלו בה בני אדם³.

• **ריש לקיש** אומר, דילפינן שבשר בחלב אסור באכילה מדכתיב בקרבן פסח אל תאכלו ממנו נא ובשל 'מבושל' במים ותיבת 'מבושל' מיותר הוא ללמד, דיש לך בשול אחר שאסור באכילה כזה – וזה בשר בחלב.

דף קמ"ו ע"ב

שאל רבי יוחנן לריש לקיש, וכי מכווערת היא בעיניך חבריינא ששנה רבי שיש ללמוד דבשר בחלב אסור באכילה מדכתיב בפסולי מוקדשין שנפדו רק הדם לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים, ואחר כך כתיב לא תאכלנו למען ייטב לך וגו'. והרי אין צריכים להפסוק לאסור דם באכילה, דהא כתיבי קראי מובא לאסור דם, אלא דהפסוק בא ללמד דבשר בחלב אסור באכילה.

והטעם למה לא מוקמינן לפסוק זה בבשר וחלב ולא באחד משאר איסורין שבתורה, הוא משום דאחד מ"ג מדות שהתורה נדרשת בהן הוא 'דבר הלמד מענינו', שדבר סתום שאין מפורש בו במה מדבר, הוי לומדו מן הענין פרשה שנכתב בה במה הענין

² פי' השני צרש"י הנראה לו עיקר. וצפי' הראשון כחז דקושיה הגמ' הוא, דנאופן שנטל את האם מעל הבנים, ונא לפניו ומייצגוהו לשלחה, כדחנן לקמן (דף קמ"א). דמשלח ואינו לוקה, למה אין האם אסור נאכלה עולמית, כיון דנעצדה בה עבירה.

ולרש"י נראה פי' השני, דמעולם לא אמר רב אשי דכל דבר שמתחלה היה מותר ונעצדה בו עבירה שיאסר על ידי זה. דאם כן יקשה שהמורש צדור וחומר והמרציע כלאים והחוסס יאסרו הנהמות עצמן, וזה לא עלה על דעת הגמ' להקשות, [שהרי רוצע ונרצע הנהמות עצמן מותרין להדיעו, והגמרא לא הביא שום תירוק על זה; ראש יוסף]. וכל קושיה הגמ' לעיל היה רק שהיוצא מהן – דהיינו דבר שנתהווה על ידי עבירה – יהא אסור.

³ ולדרך הראשון דהערה ה"ל, הרי כחצה תורה 'לא תקח האם' והדר 'שלח תשלח' ללמד דאף אם לקחת אותה חוזר ושלחה, ואם היתה אסורה לאחר שעבר בה עבירה, לא היה אומר לך שלחנה ויכשלו בה בני אדם.

וכתב רש"י [לדרך הראשון שגם נשילוח הקן שאין הוא גוף המועצה רצה לאסור משום תועבה; ראש יוסף, לב אריה], דהוא הדין שהיה יכול למחך בכל מי דילפינן מקל וחומר משבת, מה שבת שהיא חמירה לא אסרה התורה מעשה, והרי לא אסרה תורה אלא דברים שהם גופם תועבה. ומכל מקום תירץ כאן נאופן אחר, דצדכר שמלנו תירוק בגופי, אין צריך ללמוד הימך מדיינים אחרים.

שכן גדולי קרקע וואף על גב דאין חומר להיות נאשרין בכך, אפילו הכי דחינן כן. דאם כן השתא נמי דילפינן ליה מכלאי הכרם, אכתי איכא למיפרך מה לכלאי הכרם שכן גידולי קרקע.

לכן אמר רב מרדכי הטעם למה לא פרכינן כן, משום דאמר ריש לקיש שכל דבר הלמד בצד השוה^א ושאי אפשר ללמוד ממקום אחד, אלא מביאין לו מלמד אחר, וגם משם מלמד אי אפשר ללמוד ואמרינן 'חזור הדין ולמדו אותו משניהם יחד' ניתן להשיב עליו בשום דבר שהמלמדין שוין בו והלמד אינו שוה להן בו, אפילו אינו לא קל ולא חמור אלא 'פירכא כל דהו'. אבל אם לא חזר הדין כשבאנו ללמוד ממלמד אחר אלא שבאת להקשות 'לא אם אמרת' שם שכן יש בה דבר פלוני, לא פרכינן אלא 'קולא' (וכשבאנו ללמוד משם קולא, יש להקשות מקולא אחר שיש בה שאפשר שזה גורם לה הקולא) או 'חומרא' (וכשבאנו ללמוד משם חומרא) כגון הכא שרוצין ללמוד מכלאי הכרם, אין להשיב עליו אלא מדבר שהוא קולא וחומרא (וכגון הני דאמרינן לעיל מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר, וכגון חמין בפסח שהשבנו לא אם אמרת בחמין בפסח שכן כרת), ולא פירכא 'כל דהו'. וכיון דהא דכלאי הכרם הוה גידולי קרקע אינו חומרא, אין לפרוך כן.

אבל שוב הקשו, כיון דסוף דסוף לא ילפינן ליה מדבר אחד בלבד, אלא משלשה דברים; ערלה, חמין בפסח, וכלאי הכרם, אף על גב דלא אמרינן 'חזור הדין', מכל מקום הוה כמו 'צד השוה'. וסברה הגמ', דכיון שכן הוא שוב יש לפרוך עליו פירכא 'כל דהו' אף על פי שאינו קולא וחומרא. ואם כן יש לפרוך מה לכולהו שכן הם גידולי קרקע.

דף קמ"ז ע"א

אלא אמר רב מרדכי, דאלו הן המדות שהתורה נדרשת בהן מסורות בדינו מסיני, (א) אם ילפינן הדא מחדא – כגון מתחלה שרצו ללמוד בשר בחלב מערלה לבד, פרכינן קולא וחומרא, ולא פרכינן פירכא כל דהו.

(ב) אם ילפינן חדא מתרתי – כגון שהשבנו מה לערלה שכן לא היתה לא שעת כושר, והבאנו סיוע לדברינו בדבר אחר, כגון חמין בפסח יוכיח, פרכינן אפילו 'כל דהו'. (ושאפילו אם לא היה בדינו תשובת קולא וחומרא שהשבנו מה לחמין בפסח שכן כרת, והיה בדינו רק תשובה כל דהו הוה בשני המלמדין היינו משיבין אותה, אף על פי שלא חזר הדין, ולא באנו להצד השוה).

(ג) אם ילפינן חדא מתלת – כגון זו שאמרנו כלאים יוכיחו, הדבר תלוי; אם יש פירכא על דבר השלישית וצריכים לומר 'הדר דינא ואתי במה הצד', פרכינן אפילו פירכא 'כל דהו'. אבל כל כמה דאין מה להקשות על מלמד השלישי דצריכים לומר בשביל

בהנאה. ואין לפרוך מה לחמין בפסח שכן ענוש כרת ולכן אסור בהנאה, דיש לומר כלאי הכרם יוכיחו שאין ענוש כרת, ומכל מקום אסור בהנאה.

הקשו בגמ', אם כן למה צריך גזירה שוה מטריפה ללמד שהוא אסור באכילה. הא כמו שילפינן קל וחומר מערלה לאוסרה בהנאה, יש ללמוד מיניה גם איסור אכילה. דמה ערלה שלא נעבדה בה עבירה אסורה בין באכילה בין בהנאה, בשר בחלב שנעבדה בו עבירה אינו דין שיהא אסור בין באכילה בין בהנאה.

תירצו, משום דיש להוכיח מהורש בשור ובחמור יחדו, והחוסם פי פרה ודש בה, שנעבדה בהם עבירה ומותרים באכילה. אבל השתא דקיימא לן איסור אכילה מגזירה שוה ד'קודש' ילפינן איסור הנאה בקל וחומר מערלה. ושוב אין לפרוך דחורש בשור וחמור יוכיח, דיש לדחות דמה לחורש בשור וחמור דמותר באכילה, תאמר בבשר בחלב שאסור באכילה.

הקשו בגמ' על הברייתא דאיסי בן יהודה, שלמד איסור הנאה מערלה, וחמין בפסח, וכשהקשה מה לחמין שענוש כרת, מסיק ש'כלאי הכרם' יוכיח שאינו ענוש כרת ואסור בהנאה. ולכאוי קשה, למה איצטריך להביא מכלאי הכרם, דעכשיו נמצא שלומד חדא – בשר בחלב, מתלת – ערלה, חמין, וכלאים. ולמה לא היה יכול להוכיח על ידי צד השוה של ערלה וחמין בפסח לבד. דאין לפרוך מה לחמין שכן ענוש כרת, שהרי נאמר ערלה תוכיח שאינו ענוש כרת. הצד השוה שבהן שאסורין באכילה ואסורין בהנאה, אף אני אביא בשר בחלב דהואיל ואסור באכילה מגזירה שוה, יהא אסור אף בהנאה.

רב אשי תירץ, דאם הוה ילפינן ליה רק מערלה וחמין מבפסח היה אפשר לפרוך דנבלה תוכיח שאסורה באכילה ומותרת בהנאה^א. אבל אמר לו רב מרדכי לרב אשי הא אמרינן בשם ריש לקיש שהכלל הוא שכל דבר הנלמד בצד השוה, אי אפשר לפרוך עליו רק מגופו – אם יש להשיב בשניהם מה להצד השוה שבשניהם שכן כך וכך יש בהם, תאמר בזה שלא הושווה להן במדה זו. אבל אין לפרוך עליו מעלמא – כגון פלוני יוכיח שאין לו דין זה.

וגם אין לתרץ משום דאם נלמד מצד השוה רק מערלה וחמין בפסח, שפיר היה אפשר לפרוך מגופיה מה להצד השוה שבהן

^א חזל עכשיו דילפינן להו ממלתא, שזו לא פרכינן מעלמא, שכן הוא המדה; מהר"ם ש"ף.

כי עם קדוש אתה ונאמר להלן לענין נבילה ואנשי קדש תחיון לי
מה נבלה אינו אסור אלא באכילה אבל מותר בהנאה, דהא כתיב
ביה לכלב תשליכון אותו וכו', אף בשר בחלב אסור באכילה
אמנם מותר בהנאה.

בשר חיה ועוף בחלב

תנן במשנתנו, **לרבי עקיבא בשר חיה ועוף אינם אסורים מן**
התורה, דכתיב לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים, (א) פרט
לחיה שאינה בהמה, (ב) פרט לעוף שאינו בהמה, (ג) פרט
לבהמה טמאה ואכל בהמה טהורה דלאו גדי, כגון פרה ורחל איתרביאי מקראי כדקתני
בברייתא לעיל.

הקשו בגמ' הא איצטריך הא דכתיב **לא תבשל גדי בחלב**
אמו ג' פעמים להא דיליף מיניה **שמואל**, אחד לרבות שאיסור
בשר בחלב חל על חלב ונבלה, ואחד לרבות שליל, ואחד להוציא
טמאה.

תירצו, דקסבר **רבי עקיבא** 'איסור חל על איסור', ולכן אין
צריך קרא לרבות שיהא איסור בשר בחלב חל על חלב ונבלה. וגם
סבירא ליה ד'שליל' גדי מעליא הוא, ואין צריך ריבויא דקרא. ולכן
יכול לדרוש מהם למעט כל אלו השלשה; חיה, עוף, ובהמה
טמאה.

• תנן במשנתנו, **רבי יוסי הגלילי אומר, כתיב לא תאכלו כל**
נבלה, ובאותו פסוק עצמו כתיב לא תבשל גדי בחלב אמו,
משמע דכל שנוהג בו איסור נבלה יש בו איסור בשר בחלב. ואם
כן הוה אמינא דעוף שאסור משום נבלה אסור לבשלה בחלב, לכן
כתיב **בחלב אמו** ובא למעט עוף שאין לו חלב אם שמוותר
לבשלה בחלב.

וביארנו בגמ' **שני חילוקים לדינא** דאיכא בין רבי יוסי הגלילי
לרבי עקיבא:

(א) איכא ביניהו בשר חיה. דרבי יוסי הגלילי דממעט עוף
מחלב **אמו**, סבר בשר חיה אסור מדאורייתא לבשלה בחלב, כיון
שהוא אסור משום נבלה. אבל רבי עקיבא סבר שגם בשר חיה
אינו אסור אלא מדרבנן, דנתמעט מדכתיב 'גדי'.

(ב) איכא ביניהו עוף. דרבי עקיבא דפריש שאינו אסור מן
התורה, משמע הא מדרבנן אסור. אבל רבי יוסי הגלילי דלא
פריש האי לישנא, סבירא ליה דמותר לגמרי.

ה' דאף על גב דמיה נכלל בהמה, אמת קרא יתירא ומפקיע.

זה 'הדר דינא ואתי במה הצד', אין לפרוך פירכא 'כל דהו' רק
פירכא של קולא וחומרא.

הקשו בגמ', דאכן יש לפרוך על הילפותא מכלאי הכרם
פירכת חומרא, דמה לכלאי הכרם שכן לא היתה להן שעת
הכושר ודסברה הגמ' דכלאי הכרם אין הזריעה עצמה נאסרת אלא הגידולים לאחר כך,
ולכן לא היתה שעת הכושר מעולם, **מה שאין כן בבשר וחלב שהיה להן**
שעת הכושר. ונעכשו אף אם תאמר חמין בפסח יוכיח ויחזור הדיון, כיון דעכשו נלמד
מצד השוה, שוב אפשר להקשות פירכא 'כל דהו', דמה לכולהו שכן הן גידולי קרקע.

אמר **רב אדא בר אבהו**, מדלא פריך הכי, שמע מינה כלאי
הכרם עיקרן נאסר – דאפילו הזריעה עצמה נאסרת משנשרשה.
וכיון דהשרשתן נאסרת, ולזריעה הזאת היתה לה שעת היתר כל
ימיה משבאה לעולם עד שנשרשה, הרי היתה להן שעת הכושר
קודם השרשה.

הקשה **רב שמעיה בר זעירא**, הא תנן במשנה במס' כלאים,
המעביר עציץ נקוב וזרעים בו בכרם – וכיון דנקוב הוא יונק מן
הכרם – אם הוסיפו הזרעים בדרך העברתו בתוך הכרם אחד
ממאתים, דהיינו שגדל אז הירק או גרעיני הזרעים בתוכו כשיעור
הזה, נמצא דהוה להו קצ"ט של היתר וחלק המאתים הוי איסור,
אסור משום כלאי הכרם וכל שכן אם הוסיף יותר, דכלאי הכרם אין בשלים עד שיהיו
בו מאתים דהיתר מלבד האחד של איסורו. אבל אם לא הוסיף כשיעור אחד מן
המאתים אלא פחות כל דהו, אינו נאסר משום דבטל על ידי
הזרעים שהיו בה מכבר. הרי מבואר דאין עיקרן נאסרים, דאם כן
לא היה התוספת מתבטלת בהם.

תירץ **אביי**, דכתיב בפסוק **פן תקדש המלאה הזרע** ודרשינן
ל'פן תקדש' כאילו כתיב על שניהם; (א) 'פן תקדש המלאה'
משמע מילוי ותוספתו, (ב) 'פן תקדש הזרע' משמע זריעה
עצמה. וכיצד יתקיימו שניהם, אלא שאם היה זרוע מעיקרו בתוך
הכרם, נאסר מיד בהשרשה. אבל אם היה זרוע ובא – שהיה
נשרש כבר בהיתר חוץ לכרם, לא נאסר רק 'מלאה' ולא עצמה,
ולכן אם הוסיף אין לא הוסיף לא. אבל על כל פנים מבואר דיש
היכי תמצא שהיה לה שעת הכושר, והיינו באופן שהיה זרוע
ובא, ומכאן גוונא אמרינן דכלאי הכרם יוכיח, שאסורים בהנאה
אף שאין ענוש כרת והיה לה שעת הכושר, אף אני אביא בשר
בחלב שיהא אסור בהנאה אף שאין ענוש כרת והיה לה שעת
הכושר.

• הא דאמרו במשנתנו דבשר בחלב אסור בהנאה, היינו דלא
כי האי תנא, דשנינו בברייתא **רבי שמעון בן יהודה** אומר בשם
רבי שמעון, בשר בחלב אסור באכילה ומותר בהנאה. שנאמר

הקשו בגמ', למה קתני קיבה של עובד כוכבים, ושל נבילה, אמו קבת עובד כוכבים לאו נבלה היא. תירצו בשני דרכים:

(א) **רב הונא** אמר, דאיירי בלוקה גדי מן העובד כוכבים, ושחטו ישראל, ולכן קרי ליה 'קבת עובד כוכבים', אף שלא שחטו עובד כוכבים.

ואין לומר שאסור משום דחיישינן שמא ינק הגדי מבהמה מריפה בעודו ברשות העובד כוכבים. דהא שנינו בברייתא, לוקחים ביצים מן העובדי כוכבים, ואין חוששין שמא נמצא בתרנגולת שהיא נבילה, ולא שמא מעוף מרפה היא ודאמרינן לעיל (דף נ"ח.) ומודים בבית מרפה שאסורה. הרי מבואר דאין חוששין שהיא מן המריפה כיון דרוב תרנגולות אינן מריפה. אלא אזלינן בתר רוב, ורוב תרנגולות אינן מריפה. והכא נמי אין לחוש שמא ינקה חלב מבהמה מריפה, כיון דרוב בהמות אינן מריפות.

אלא צריך לומר דהחשש הוא שמא ינק מבהמה טמאה שחלבה אסור. והטעם דחיישינן לשמא ינקה מבהמה טמאה אף דלא חיישינן שמא ינקה מבהמה מריפה, הוא משום דמריפה לא שכיחא, אבל טמאה שכיחא.

ומכל מקום אף דבהמה טמאה שכיחא, בגדיים שלנו, לא אמרו שתאסר קיבתן משום חשש שמא ינק חלב מבהמה טמאה. דאנן מתרחקים מבהמה טמאה, ואם רואין גדיים שלנו יונקים מהם מפרישים אותם. אבל עובדי כוכבים שאינן מרחיקין בהמתן מבהמות טמאות, וכאשר רואים הם גדיים שלהם מניקין מבהמה טמאה אינן מפרישים אותן, גזרו רבנן לאסור את קיבתן.

עוד כתב רש"י, אני הייתי נוהג היתר עד הנה מטעם אחר, ונלכד שלא יתנו זה חלב אחר, וטועה הייתי בך. שהייתי סבור מדאמרינן במס' עבודה זרה (דף כ"ט:) גבי קבת עולה, שכהן שדעתו יפה [שאלו קן ומואס זה] שורפה היה [גומעה], שמע מינה דקיסה פירשא בעלמא היא ולא נאסר. אמנם אינו כן, אלא חלב גמור הוא, מדתנא במשנתנו שבהמה כשרה שינקה מן הטורפה קבתה אסורה, שמע מינה חלב הוא. וכן שנינו בצרייתא, קבה שצלה בחלבה, אסורה.

והא דהתירו במס' עבודה זרה קיסה של עולה, היינו משום דלאו גופה היא אלא שינקתו מאמו, והוא ליה כנוס צמעה כנתון צקערה ומותר. כדחנן צמחיתין, בהמה טרפה שינקה מן הכשרה, קבתה מותרת מפני שנוס צמעה.

והא דמצינן רביה מינה במס' עבודה זרה, דאסורי הנאה שרי פירשייהו, וגבי עגלי עבודת כוכבים דאסור פירשייהו - מדקתני קבת עגלי עבודת כוכבים אסורא, לאו משום דקבה פירשא חשיב לה לענין עיכול דהיו כפירשא למפקע שם חלב מינה. אלא הכי מיימי רבייה מינה, מדאסר קבת עבודת כוכבים, שמע מינה פירשן של עזו"ז אסור, דהא קבתה נמי לאו גופה היא ומיתסר משום דניחא ליה צנפא כשהצמה נראת שמנה ויפה לעבודה זרה. והוא הדין לשאר הפרש. ומדשרי לה גבי עולה, שמע מינה לא מיתסר אלא גופה. אבל פירשא שרי כי האי גוונא, דאין קדושה חלה אלא על הראוי ממנה למזבח, מידי דהוי אעור של עולה שהוא מתחלק לכהנים ואינו נשרף על המזבח.

וכן מבואר בברייתא דרבי יוסי הגלילי אפילו איסורא דרבנן לית ליה בעוקף. דשנינו, במקומו של רבי אליעזר היו כורתין עצים לעשות פחמין לעשות ברזל, דרבי אליעזר סבירא ליה במצוה שדוחה את השבת, דאף מכשירי המצוה דוחין את השבת. ולכן אם אין לו איזמל לעשות ברית מילה שדוחה את השבת, כורתין בשבת עצים לעשות פחמין לעשות מזהם איזמל. ובמקומו של רבי יוסי הגלילי היו אוכלין בשר עוף בחלב. הרי מבואר דלרבי יוסי הגלילי מותר אפילו מדרבנן לאכלו.

לוי נזדמן לביתו של יוסף רישבא [צייד עופות]. הביאו לפניו ראש של מין עוף 'טווסא' בחלבא, ולא אמר להם לוי כלום. כאשר בא לוי לפני רבי וסיפר לו, שאל ממנו רבי למה לא המלת עליהם נידוי על שעובדים באיסור בשר עוף בחלב. אמר לו לוי, מקומו של רבי יהודה בן בתירא הוא, ואמרתי שמא דרש להם הלכה כרבי יוסי הגלילי דאמר, שעוף שאין לו חלב אם מותר לבשלו בחלב.

דף קמ"ז ע"ב

קיבה של עובד כוכבים

תנן במשנתנו, 'קיבה' - זהו חלב קרוש שבתוך הקבה של בהמה - של עובד כוכבים או של נבלה, הרי זה אסורה באכילה.

המעמיד חלב בעור של קבה - שהוא בשר, ועל ידי זה נקרש החלב ונעשה גבינה, כך דינו; אם יש בעור של קיבה שיעור ליתן טעם בחלב, הגבינה אסורה משום שמעורב בה טעם של בשר^א.

^א ופסק רש"י, דחלב הנמצא קרוש [וכל שכן ללול צעור הקבה שמולחין אותו בעורה, בין שנתינו עמו חלב אחר, ובין שמולחין אותו עמה, נראה צעירי אסור גמור כבשר בחלב ממש לאסור הגבינה אסור גמור, ואין צדי כח להחמיר.

וכתב רש"י, דיש מחירין אותו. ומצינן רביה מדגים שעלו צקערה שפסקנו (לעיל דף ק"א:) שמותר לאוכלן בכוחות, משום דהוא ליה נותן טעם בר נותן טעם. וכמו כן הכא, הרי חלב הקבה לא נאסר אלא משום נתינת טעם של בשר, וכי הדך יהיב טעמא צבצניה, הוה ליה נותן טעם בר נותן טעם.

אבל רש"י מדה דצריהם, ששני דינים אלו רחוקות זו מזו כרחוק מותר ממערב, דדגים שעלו צקערה אף על פי שזלעו את טעמה, עדיין היתר גמור הן לאוכלן. וכשנא לאוכלן בכוחות למה אסור אסור עלי, מפני טעם בשר שלה, ההוא טעם בשר לאו טעם הוא, שהרי לא בא מן הממש אלא מנותן טעם אחר. אבל חלב הנמלח צבצר צמחיתו, משנתנו טעם זה צוה נעשו שניהם אסור, כדקיימא לן (לעיל דף ק"ח.) שחמיה ענמה נעשית נבלה. ולכן כל טעם היוצא עוד מן החלב, בין טעם חלב שבו בין טעם בשר שבו, הכל אסור, לפי שכולה נבלה. וכשמעורב חלב זה עם חלב הגבינות, הוה ליה מין צמיתו חלב נבלה בחלב היתר, ואסור באכילה. והרי כבר פסקנו חמיה ענמה נעשית נבלה ואסרת כל החמיכות כולן, ולא אמרינן נותן טעם בר נותן טעם הוא, מפני שאף טעם חלב שבו - שהיה מתחלה - נעשה כולו נבלה, וכן הלכה כרז. וגם פסקנו במס' פסחים (דף כ"ט:) הלכה דמין צמיתו ככל שהוא.

קנין תורה

(ב) שמואל תירין, חדא קתני; קיבת עובד כוכבים אסורה, משום דשחיטת עובד כוכבים נבלה הוא.

הקשו בגמ', ומי אמר שמואל שקיבת נבלה אסורה – אלמא כגופה דמי. הא אמר שמואל, דהטעם למה אסרו גבינת עובדי כוכבים באכילה, הוא מפני שמעמידין אותה ב'עור' קיבת נבלה. ומדאיצטריך לאסרו משום עור הקיבה שאסורה ואסור את הגבינה שהועמד על ידו, מבואר דהטעם שיש בו מחלב הקרוש בקיבה גופה היה מותרת, ולא נאסר משום נבילה. ואם כן האידך אמר שחלב הקרוש בקיבת בהמה של עובד כוכבים שנשחטה אסורה משום נבילה.

תירצו דלא קשיא, דמשנתנינו נשנית קודם חזרה של רבי יהושע, דאז היה סבור שחלב הקרוש בקיבת נבילה אסור משום נבילה כמותה, ואילו מימרא דשמואל שטעם איסור גבינת עובדי כוכבים משום עור הקיבה הוא ולא משום הקיבה גופה, היה לאחר חזרה שהורה שאינו אסור משום נבילה.

כשרה שינקה מן המרפה ומרפה שינקה מן הכשרה

תנן במשנתנינו, בהמה כשרה שינקה חלב מבמהמה טריפה, קבתה אסורה באכילה. לפי שהעיקול הנעשה במעיה אינו הופכו להיות פרש, אלא יש עליו שם 'חלב טריפה' האסורה באכילה.

” שנינו במס' עבודה זרה (דף כ"ט:), דשאל רבי ישמעאל את רבי יהושע מפני מה אסורין גבינות העובדי כוכבים. אמר לו, מפני שמעמידין אותה בקבת נבלה - כלומר בחלב הקרוש שבה. אמר לו רבי ישמעאל הלא קבת העולה חמורה מקבת נבלה, ואמרו כל כהן שדעתו יפה שורפה חיה, הרי מצויר שאין הקיבה נחשבת כחלק של הבהמה.

רבי יהושע קיבל טענתו, ולכן פירש באופן אחר, שהטעם למה אסור הוא מפני שמעמידין אותה בקבת עגלי עבודה זרה. שקיבת עבודה זרה אסור משום דניחא לעובד כוכבים בנפחיה.

על טעם זה הקשה רבי ישמעאל, דאם כן היה הגבינה צריך להיות אסור גם בהגאלה. ולכן פי' רבי יהושע טעם אחר, ואמוראים אחרים - ונחוס שמואל - פי' טעמים אחרים בזה.

כיון דרבי יהושע קיבל טענת רבי ישמעאל מקיבה של עולה דמצויר שאינו צריך להיות כליל על המזבח, אלמא חזר בו מטעם דקיבת נבלה, וסגיירא ליה ללא גופה היא.

הלכך משנתנינו זאת נשנית קודם חזרה ומשום הכי אסרו משום נבילה. וכי אחמר דשמואל דעור קבה הוא דאסור הא קבה שריא, לאחר חזרה קאמר. ומשנתנינו זאת מכיון שנשנית אף על פי שחזר בו, לא זזה ממקומה ולא סילקוה ולא אמרו שלא לשנותה עוד.

” עי' לעיל הערה ל"ח בדברי רש"י על המשנה.

אבל בהמה טריפה שינקה חלב מבמהמה הכשרה, קבתה מותרת באכילה. מפני שהחלב כנוס במעיה, ולא נחפך להיות חלב מגופה להיות אסור מדין טריפה.

הקשו בגמ', הא קתני ברישא קיבת עובד כוכבים ושל נבילה אסורה באכילה, הרי לכאורה מבואר שחלב הקיבה נחפך להיות חלק מן הבהמה. ואם כן האידך קתני אחר כך דבהמה טריפה שינקה חלב מבמהמה כשרה, קבתה מותרת.

תירין רב חסדא, דבאמת אין כאן איסור באכילת קיבת עובד כוכבים ונבילה, מפני שהוא כנוס במעיה – שנאסף הוא במעיה מן האחרים ולא משל עצמה. אלא דבנבילה אסרו הקיבה באכילה משום דנראה כאוכל נבלות. אבל בהמה טריפה כיון דלמעשה נשחטה לא מאיסה כולי האי כנבילה, ולכן לא גזרו על קיבתה משום נראה כאוכל טריפות.

הקשה לו רבא, דלכאורה כל שכן הוא. דמה נבלה דמאיסה היא, ואם נתיר לאכול קיבתה לא יבא לאכול ממנו מכל מקום אסורה. בהמה טריפה שחוטת דאינו מאוס כל כך, ואם נתיר לאכול קיבתה יש לחשוש שמא יבוא לאכול מבמהמה עצמה, כל שכן שיש לאסור קיבתה באכילה.

אלא תירין רב יצחק בשם רבי יוחנן, רישא דמשנתנינו שאסרה קיבת עובד כוכבים ונבילה באכילה, קודם חזרת רבי יהושע נשנית, כשעדיין סבר שקיבה נחשב לחלק מן הבהמה. וכיון שנשנית לא זזה ממקומה.

ולאחר חזרה חזרו ושנו משנה אחרונה שהתיר קיבת בהמה טריפה באכילה מפני שאינה חלק מגופה, ובאמת מותר בין בנבילה ובין בטריפה.

העמדת גבינה בקיבת נבילה ושחיטת עובד כוכבים

רבי חייא בר אבא פסק בשם רבי יוחנן, שמעמידין גבינות בקיבת נבלות, ואין מעמידין גבינות בקיבת שחיטת עובד כוכבים.

שאל ממנו רבי שמעון בר אבא, האם חיינו ברבי אליעזר דאמר סתם מוחשבת עובד כוכבים לעבודה זרה הוא, הילכך אף על גב דקיבה לא הוה כגופה של בהמה ודלכך מותר בשל נבילה, מכל מקום כיון דנשחטה לעבודה זרה אסורה הקיבה משום דניחא ליה לעובד כוכבים בניפחיה. אמר לו רבי חייא בר אבא, ואלא כמאן הוא – כלומר לא הוצרכת לשאול.

מדכתיב באימורי פר כהן המשיח את החלב המכסה על הקרב ואת כל החלב ואת שתי הכליות וגו' כאשר יורם משור זבח השלמים ולכאורה קשה מה למדנו לפר זה משור זבח שלמים, דקאמר ככל מה שמפרישים אימורים משלמים, כך יפרשו מזה. הלא אף כאן מפורשים האימורים את החלב המכסה על הקרב ואת כל החלב ואת שתי הכליות וגו'. אלא הרי זה ושלמים בא ללמד ולפר כהן משיח, ונמצא באמת שדין שלמים למד מפר כהן משיח. דמה פר כהן משיח יש בו מעילה באימוריו ודהא מהיים הוה ביה מעילה, כיון דקדשי קדשים הוא, אף שור זבח השלמים יש בו מעילה באימוריו, ואף בחלבו.

שאל רבי חנינא, למה צריך להיקש דשלמים ופר כהן משיח, וכי כעורה הוא הלימוד ששנה רבי דילפינן מדכתיב בקדשים קלים כל חלב לה', למימרא דקרינן לחלב קדשי ה' לענין מעילה, לרבות אימורי קדשים קלים למעילה.

אמר אביי, דאיצטריך לשניהם. דאי כתב רחמנא רק הפסוק דכל חלב לה', הוה אמינא דרק חלב יש בו דין מעילה, אבל יותרת חכבד ושתי כליות אין בהן מעילה. לכן כתב רחמנא כאשר יורם משור זבח השלמים לימד על כל האימורים שהוקשו לאימורי פר כהן משיח שיש בהן מעילה. ואי כתב רחמנא רק כאשר יורם משור זבח השלמים, הוה אמינא דחלב האליה דליתא בשור, לא יהיה בו דין מעילה, לכן כתב רחמנא כל חלב לה' ללמד שכל חלב ואפילו של אליה של כבש הקרוי חלב דכתיב חלבו האליה תמימה, יש בו מעילה.

הקשה רב מרי לרב זבדי, אי אליה מיקרי חלב, תיאסר כל אלות כבש – ואפילו של חולין – באכילה משום איסור חלב. אמר לו רב זבדי, עליך אמר קרא כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו לא אסרה התורה משום חלב אלא דבר השוה בשור וכשב ועז – הנהוג בכולן. וכיון דאליה אינה נהגת לא בשור ולא בעז, לכן אף בשל כבש אינו אסור באכילה.

רב אשי תירץ, דלא נקרא רק חלב האליה ולא חלב סתמא, ולכן כשאסר הפסוק חלב באכילה דכתיב כל חלב וכל דם לא תאכלו, לא אסר חלב האליה של כבש באכילה. אבל הקשו עליו בגמ', דאם כן לא ימעלו בה גם כן, דהא גם במעילה כתיב כל חלב סתם, ולדידך חלב האליה לאו חלב איקרי. אלא מסיק הגמ', דמחזורתא כתיבוצו של רב זבדי.

אמנם רב שמואל בר רב יצחק פסק בשם רבי יוחנן, דמעמידין גבינות בין בקיבת נבלה בין בקיבת שחיטת עובד כוכבים, כיון דלאו מוגפה הוא אלא כנוס במעיה. ואין חוששין לשיטת רבי אליעזר דאמר סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודה זרה.

ומסיק הגמ' להלכה, דאין מעמידין גבינה בעור קיבת נבלה, אבל מעמידין גבינות בקבת נבלה ובקבת שחיטת עובד כוכבים ודהיינו בחלב שנמצא בהם, משום דאינן חלק מוגף בהמה ליאסר מדין נבילה. ואין חוששין לשיטת רבי אליעזר שסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודה זרה.

דף קי"ז ע"א

החומרות שיש בחלב יותר מבדם

תנן במשנתנו, דיש חומרות בחלב יותר מבדם; (א) החלב מועלין בו אם קרבן הוא ודהא קדשי ה' הן ואינם לכהנים, ואילו דם אין מועלין בו.

(ב) החלב חייבין עליו משום פיגול ונתר וטמא ושאם אכלו בסומא הנוף חייב שתי חטאות; אחת משום חלב, ואחת משום סומא הנוף שהיא בכרת, מזה שאין כן בדם.

ויש חומרא בדם יותר מבחלב; דם נוהג בבהמה וחיה ועוף בין טמאים ובין טהורים, ואילו חלב אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד וכדכתיב מן הבהמה אשר יקריבו ממנה וגו'.

מעילה בחלב קדשים קלים

משמע ממתניתין שאינו מחלק דמועלין אף בחלב של קדשים קלים. דאף על גב דבחייהם אין בהם מעילה דמזון בעלים הן, מכל מקום יש מעילה באימוריהן לאחר שנוזק דמן, וילפינן לה

^א והקשה המחפש"א, דגם להעמיד צעור צהמה כשרה, אסורה משום איסור צמר בחלב. ועי' בלב אר"י עפ"י שיטת הר"י מינש, וכן נפסק בשו"ע (יו"ד סי' פ"ז סי"א) דצממא דצמר אסור אף כשאין בו כדי נתינת טעם כיון דהוה דבר המעמיד ואיסור מחמת עצמו. משא"כ צמר וחלב דכל אחד היסר אין איסור רק כשהעור נותן טעם בצמינה, כמו דתנן צממיתין וואף דלכתחלה אסור גם צמר בחלב, מ"מ קאמר הכא אין מעמידין אף לענין דיעצד שיהא העמדתו אסור.

^ב ולשיטת רש"י לעיל הערה ל"ט, אין גורסים המשך הגמ' דמוטר להעמיד צמנת צהמה כשרה שינקת מן הערפה, וכל שכן צמנת טריפה שינקת מן הכשרה כיון דחלב המכונס זה פירשא בעלמא הוא. דהא לשיטתו, אף לאחר חזרת רבי יהושע, החלב הקרוש צמנת לא חשיבא 'פרש', ואם הוא חלב טריפה אסור להעמיד זה גבינה.

ולמאן דאמר שני כתובים הבאים כאחד כן מלמדין, צריך לומר דשאני הכא דתרי מייעוטי כתיבי. דכתיב בתרומת הדשן ושמנו (דמשמע לזה ולא לאחר), וכתיב בעגלה ערופה (דמשמע היא ולא אחר כזה) למעט שאין לך דבר אחר שנעשית מצותו ומועלין בו (ואפילו למאן דאמר בעלמא מלמדין, הני אין מלמדין דמיעוטי כתיבי בהו דמשמע הני ולא אחרנין).

• הגמ' מבאר מה ילפינן מג' המיעוטים דכתיב בפסוק של דם; 'לכם', 'לכפר', ו'הוא'; (א) אחד למיעוטי דם מנותר, שאם נתותר ושגג בין באיסור דם ובין באיסור נותר ואכלו, אינו חייב אלא משום דם ולא משום נותר, (ב) אחד מהם למיעוטי ממעילה, (ג) ואחד מהם למיעוטי ממומאה, שאם אכל דם קדשים בטומאת הגוף אינו חייב אלא משום דם.

אבל אין צריך קרא למעטו מפיגול – שאם היה הזבח פגול ואכל מדמו פשיטא לך דאין בו משום פגול. דתנן, כל שדבר אחר מתיר אותו; בין שהוא מתירו לאדם – כגון בשר קדשים שהדם מתירו לכהנים בזריקתו, ובין שיש לו מתירין למזבח ולא לאדם, כגון עולה שדמה מתירה למזבח דאם לא נזרק דמה אין אבריה נקטרים (וכדכתיב וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' והדר והקטיר החלב לריח ניחוח), חייבין עליו משום פיגול, אם פיגל את הזבח באחת מארבע עבודות הדם, ואחר כך אכל מן הבשר שהיה בכלל היתר הדם, או מן האימורים שאף הן בהיתר הדם חייב כרת. אבל כל דבר שאין אחר מתירו אלא הוא מתיר עצמו – כגון הדם והקומץ והקטורת ומנחת כהנים שכולה כליל, אין חייבין עליהם משום פגול. משום דעיקר פיגול בשלמים כתיב, ומינייהו ילפינן מה שלמים יש להם מתירין לאדם (הבשר) ולמזבח (האימורים) חייבין עליהם משום פגול, אף כל דבר שיש להם מתירין לאדם ומזבח, ולא דבר שמתיר את עצמו.

הדרן עלך פרק כל הבשר

מבאר הגמ' דילפינן דאין מעילה בדם מהפסוק ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם כי הדם הוא בנפש יכפר, בג' דרכים:

(א) עולא אמר, מדכתיב 'לכם', שלכם יהא הדם, אלמא לאו קדשי גבוה הוא.

(ב) רבי ישמעאל תנא ברייתא, מדכתיב 'לכפר', לכפרה נתתיו, ולא שיהא קרוי שלי למועול בו (שאני עומדת אלא לכפר בשבילכם).

(ג) רבי יוחנן אמר, מדכתיב 'הוא' משמע בהוייתו יהא, דלעולם דינו שוה בין לפני כפרה, ובין לאחר כפרה, שנתן מתנותיו ונשארו השיריים. מה לאחר כפרה אין מעילה בשיריים, אף לפני כפרה אין בו מעילה.

ולא אמרינן להיפוך, שיהא לאחר כפרה כלפני כפרה, מה לפני כפרה יש בו מעילה, אף לאחר כפרה יש בו מעילה. דאין לך דבר שנעשה מצותו ומועלין בו, שהרי כבר נעשה צורך גבוה ממנו ולאו קדשי ה' קרינא ביה.

ואף דמצינו תרומת הדשן דבכל בוקר תורם מושן מזבח מלא מהתה ונותנו בצדי המזבח ונבלעת שם במקומה, וכתיב והרים את הדשן אשר תאכל האש וגו' ושמנו אצל המזבח מלמד שמתעון שימה וגניזה, אלמא אסור בהנאה, אף דכבר נעשה מצותו. תירצו, דהוה תרומת הדשן ועוד דבר אחר שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין:

לרבנן, ארבעה בגדי לבן שכהן גדול נכנס בהן לפני ולפנים ביום הכפורים טעונין גניזה עולמית, ואין הדיוט עובד בהן כל השנה ולא כהן גדול ליום כפורים אחר, דכתיב בה ופשט את בגדי הכהן והניחם שם מלמד שטעונין גניזה. ואם כן הוה תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובים הבאים כאחד, שאף שכבר נעשו מצותן אסורין, ואין מלמדין.

לרבי דוסא, בגדי לבן של כהן גדול, כשרין הן לכהן הדיוט כל השנה כשמשמש בארבעה כלים. והא דכתיב והניחם שם היינו שלא ישתמש בהם כהן גדול ליום כיפור אחר. אלא צריך לומר דתרומת הדשן ועגלה ערופה הוו שני כתובים הבאים כאחד. דעגלה ערופה אף על פי שנעשה מצותה אסורה בהנאה, דכתיב וערפו שם שם תהא קבורתה, ואין מלמדין למקום אחר.

שאלות ותשובות לחזרה

דף קי"ג ע"א

א. מזה היה ספיקת רב מרי בר רחל בבשר שהוטה שמלחו יחד עם בשר טריפה בכלי מנוקב? ומה פשט לו רבא?

רב מרי בר רחל נסתפק: האם כי היכי דגבי דם לא חישינן לשמא פלט עליון ובלע תחתון - משום דאמרינן שכל זמן שטרודים בפליטה אינן בולעין, ושניהם נחין יחד מפליטתן, והכא נמי לגבי פליטת בשר של איסור אמרינן כן, או רק לגבי פליטת הדם אמרינן כן.

פשט לו רבא: דילפינן מדכתיב גבי שרץ **הטמאים** ומה"א יתירה ילפינן לאסור צירן, רוטבן, וקיפה [פירמא בשר ותבלין הנקפה בשולי הקדירה] שלהם. וכיון דצירן אסור, נאסר הבשר השחוטה מחמת ציר בשר טריפה, דהוא נוח יותר ליבלע בבשר מן הדם.

ב. למה לא היה אפשר ללמוד שהוא אסור מדברי שמואל דאמר מליח הרי הוא כרותח וכבוש הרי הוא כמבושל?

דמהתם הוה אמינא הני מילי לגבי דם וכגון בכלי שאינו מנוקב, דלאחר שהוא פולט שוב בולע. אבל מחמת צירן ורוטבן דאינו אלא זיעה, אינו נאסר. וכיון דכאן ליכא בליעת דם משום דמנוקב הוא, יהא הבשר השחוטה מותר.

ג. שנינו בברייתא, "דג טהור שמלחו עם דג טמא, מותר", למה אין להוכיח מכאן דציר נמי לא מיבלע כל זמן שעסוקים בפליטה, ודלא כרבא?

דאפשר דאיירי כגון שהיה רק דג הטהור מליח, אולם דג הטמא הוא תפל - מבלי מלח, דהשתא אינו פולט כלום. אבל כששניהם מלוחים, כיון שהטמא נמי פולט הרי הוא אסור. וכל שכן כשטמא מליח וטהור תפל, שהטהור אסור.

ד. והאיך אפשר לתרץ כן, הא שנינו בסיפא דברייתא שאם היה הטהור מליח והטמא תפל, מותר, הרי לכאורה מבואר דהרישא איירי כששניהם מלוחין?

דאפשר לומר שהסיפא מפרש הרישא, דמה שאמרו ברישא דג טהור שמלחו עם דג טמא מותר, כיצד, כשהיה טהור מליח וטמא תפל.

ה. האם מוכרחים לומר שהסיפא רק מפרש דרישא, דאם לא כן תקשה דאם הרישא איירי כששניהם מלוחים ומכל מקום תני שהוא מותר, וכי איצטריך לאשמעינן בסיפא דבטהור מליח וטמא תפל דמותר?

אין מוכרח לומר כן, דיש לומר דתנא סיפא לגלויי רישא, דלא תימא דלכן מותר ברישא משום דטהור מליח וטמא תפל, אבל שניהם מלוחין אסור. לכן תנא סיפא טהור מליח וטמא תפל מותר, מכלל דרישא שניהן מלוחין, ואפילו הכי שרי.

קנין תורה גליון

ו. שנינו בסיפא דסיפא של הברייתא, שאם היה טמא מליח וטהור תפל, אסור, ולכאורה יש לדייק מזה, דאכן דוקא כשהטמא מליח וטהור תפל הוא דאסור, אבל אם היו שניהן מלוחין, מותר?

יש לומר דאידי דתנא רישא טהור מליח וטמא תפל מותר, תנא נמי סיפא טמא מליח וטהור תפל אסור, אף על פי דהוא הדין כאשר שניהם מלוחין גם כן אסור.

ז. כשבאים להוציא הדם מן הבשר על ידי מליחה, האם צריך גם הדחה? ובאיזה אופן אין צריך הדחה לפני המליחה? אין הבשר יוצא מידי דמו אלא אם כן מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה, וצריכין להדיחו בין לפני המליחה ובין לאחריה. אלא שאם כבר הדיחו את הבשר בבית המטבחים, אין צריך הדחה שוב תיכף לפני המליחה.

ח. מה עשה רב דימי כשהיה מולח הבשר במלח גס? היה מנפץ המלח מעל הבשר לאחר זמן, מפני שהדם נבלע בהמלח.

ט. ומה הדין כאשר מולח במלח דק, ולמה? (רש"י) אין צריך לנפץ, לפי שהיא נתכת מעצמה [ועי' בשינון בהערה דלפי הראב"ד הוא להיפוך שהדק לא סגי ליה בניפוץ אלא צריך שפשוף גדול].

י. איזה בני מעיים אינן בחזקת דם [שאינם נאסרים כשנתכשלו בלא מליחה], ואיזה מהם בחזקת דם [שאסורים אם לא נמלחו לפני הבישול]?
אינן בחזקת דם: (א) הכרכשא', (ב) הדקין שסביב הכנתא, (ג) הקבה, (ד) הכרס, (ה) שאר הדקין.
בחזקת דם: (א) הלב, (ב) הריאה, (ג) הכבד, (ד) כנתא גופה.

יא. למה אמר שמואל, דאין מניחין בשר מליח אלא על גבי כלי מנוקב? כדי שלא יתאסף הדם ויחזור ויבלע בבשר.

יב. למה היה רב ששם מולח בשר כל עצם לבד, ולא שתי חתיכות יחד? ומה הקשו עליו? ומה באמת הדין? רב ששם: מוחשש שלא יבלע השני מה שפלט הראשון.
הקשו עליו: דאם כן אף כשמלח חתיכה אחת בלבד, צריך לחשוש דמה שנפרש מצד אחד נבלע בצד השני.
ובאמת הדין: דלא שנא, ומותר למלוח שתי חתיכות יחד [והטעם כדפרשנין לעיל (דף קיב: ד"ה ועופות) דכל זמן שטרודים לפלוט אינן בולעים, וכשנח זה כבר נח זה].

קנין תורה גליון

יג. באיזה שני דרכים אפשר לפרש הא דאמר שמואל 'השובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה, הרי זה מכביד את הבשר, ונמצא גוזל את הבריות כשהוא מוכרה במשקל, ומבליע דם באברים?' ומתו הנפקא מינה ביניהם?

(א) כוונת שמואל לאיסור אחד; דמה שאמר לבסוף שהוא מבליע דם באברים, הוא הסבר למה מכביד את הבשר, ולכן נמצא גוזל את הבריות - משום דהבשר בלוע בדם שמכביד את משקלה. ולפי זה, כשאין כאן חשש גזילה, כגון לאכלו בעצמו מותר, דכשימלח הבשר לאחר כך יצא הדם ממנו.

(ב) באמת יש כאן ב' איסורים; (א) גוזל את הבריות כשהוא מוכרה במשקל, (ב) מבליע דם באברים, ששוב אינו יוצא אף על ידי מליחה, ונמצא אוכל דם. ולפי זה אפילו לעצמו אסור לאכול הבשר.

יד. האיד רצו לדייק מהא דתנן במשנתנו, המעלה את העוף עם הגבינה על השלחן, אינו עובר בלא תעשה, דלא אזיל כרבי עקיבא דסבירא ליה דמן התורה אין בשר עוף אסור בחלב? והאיד דחו דאין להוכיח כן מן המשנה?

רצו לדייק: דהרי הדין של המשנה גופה לא איצטריך, דהא אף כשמעלה בשר בהמה עם גבינה אינו עובר בלא תעשה. אלא לכאורה בא לאשמעין מה שיש לדייק מיניה, שאם אכלו אכן עובר בלא תעשה דאיסור בשר בחלב. ואם כן יש להוכיח מיניה דהמשנה אזיל דלא כרבי עקיבא דסובר שבשר עוף אינו אסור בחלב מדאורייתא. **אבל דחו:** דיש לומר שכוונת המשנה דמותר להעלות בשר עוף עם גבינה על השלחן, ואין לחוש שמא יאכלנו ויעבור עליו. משום דאף אם יאכלנו אינו עובר עליו בלא תעשה, וכשיטת רבי עקיבא.

דף קי"ג ע"ב

מז. מה הדין בבשר וחלב אלו, לענין איסור בישול, אכילה, והנאה; (א) בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה, (ב) בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טמאה, או בשר בהמה טמאה בחלב בהמה טהורה?

(א) בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה: אסור בבישול, אכילה, והנאה.
(ב) בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טמאה, ובשר בהמה טמאה בחלב בהמה טהורה: מותר לבשל, ומותר בהנאה משום דאין בו איסור בשר בחלב. אבל אסורים באכילה משום איסור טמאה.

מז. לרבי אלעזר מנא ילפינן דכל בהמה טהורה אסורה משום בשר בחלב, אף שבתורה לא נזכר אלא 'גדי'?
מדכתיב וישלח יהודה את גדי העזים. וכיון שכאן פירש לך הכתוב שגדי זה מעזים היה, משמע דבמקום שלא פירש כן יש במשמע אף שאר בהמה. והלכך כל מקום שנאמר 'גדי' סתם, אפילו פרה ורחל במשמע.

יז. למה לא ילפינן מיניה בגזירה שוה, דמה גדי האמור כאן עזים, אף גדי האמור בבשר וחלב עזים הוא?
משום דכתיב קרא אחרינא ואת עורות גדיי העזים, ויש ללמוד מיניה דדוקא כאן גדיי העזים, הא כל מקום שנאמר 'גדי' סתם, אפילו פרה ורחל במשמע.

יח. ולמה לא ילפינן משניהם דגדי היינו עזים; למ"ד שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין, ולמ"ד מלמדין?
למ"ד שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין: מובן בפשיטות שאין למדין משני פסוקים אלו, כיון דהווי שני כתובין הבאין כאחד.
ולמ"ד שני הכתובים הבאין כאחד מלמדין: צריך לומר דממעטין מדכתיב בכל אחד ה"א יתירה, דכתיב ביהודה **עזים**, וכתיב בעורות **העזים**, למעט דבשאר מקומות הכוונה לכל מיני בהמה.

קנין תורה גליון

יז. איזה ששה דינים פירש שמואל בדרשתו את שלשה הפסוקים 'לא תבשל גדי בחלב אמו'?

(א) שאם בישל חלב בחלב ואכלו, חייב שנים; משום חלב, ומשום בשר בחלב. (ב) דבהמה שמתה בלא שחיטה, ובישלו בחלב ואכלו, חייב גם משום בשר בחלב. (ג) לרבות את השליל - עובר הנמצא במעי אמו שנשחטה, שחייב על בשרו משום בשר בחלב. (ד) להוציא את הדם, שאם בישל דם בחלב אינו עובר עליו. (ה) להוציא את השליא, שאם בישלו בחלב אינו עובר עליו. (ו) להוציא בשר בהמה טמאה שבישלו בחלב בהמה טהורה, שאינו עובר עליו.

כ. והאידך למד שמואל כל ששה דינים אלו, הא לא כתיב 'לא תבשל גדי בחלב אמו' אלא ג' פעמים? [לפי' הנראה לרש"י]

הא דאמר 'גדי' למעט דם ושליא, באמת אין צריך דרשה לכך; שהרי דם אינו בשר ומהיכי תיתי דצריך פסוק למעוטיה. וכן שליא לא הוה בשר, אלא פירשא בעלמא הוא ואין צריך קרא למעוטיה. וחלב ונבילה מחד קראי נפקא, וכך נדרשים הג' פעמים דכתיב 'גדי': (א) 'גדי', לאשמועיןן שאיסור חל על איסור, ומרבינן חלב ונבילה, דהרי שניהם מין גדי הוא, והי מינייהו מפקת. (ב) 'גדי', לרבות שליל. (ג) 'גדי', למעט בהמה טמאה. [וכל הג' פעמים דכתיב 'גדי' מיותרים הם, דלעיקר האיסור לא היה צריך לכתוב 'גדי' כלל, דכיון דבאמת כל בהמה אסורה ולא רק גדי, והוה ליה למיכתב 'לא תבשל בשר בחלב אמו'].

כא. מה יליף שמואל מדכתיב ג' פעמים בחלב אמו?

(א) לא בחלב של זכר [אם היה לו חלב מועט מן הדדים, כגון אם נשתנה והיו לו דדים].
(ב) לא בחלב בהמה שהיא כבר שחוטה [ד'אמו' משמע הראויה להיות אם, ולא משנשחטה].
(ג) לא בחלב טמאה [דמשמע שלא נאסר חלב אלא ממין שנאסר בשר, וכיון דלעיל נתמעט מ'גדי' דאינו חייב על בשר בהמה טמאה, הלכך גם על חלב בהמה טמאה אינו חייב].

כב. לשמואל בשם רבי אליעזר, מה הדין בכהן טמא שאכל תרומה טמאה, ומנא ילפינן ליה?

אינו חייב מיתה, מדכתיב בכהן שאוכל תרומה בטומאת גופו ומתו בו כי יחללוהו, פרט לתרומה טמאה שהוא מחוללת ועומדת.

כג. האידך מיישבין הא דאמר שמואל בשם רבי אליעזר דלא אתי איסור טומאת חגוף שהוא במיתה בידי שמים וחיל על איסור תרומה טמאה שאסורה ועומדת עליו באיסור עשה, ואילו בבשר וחלב אמר שמואל דאיסור חל על איסור? (ג' דרכים)

(א) בעלמא סבירא ליה לשמואל איסור חל על איסור, ושאני תרומה טמאה דמיעט רחמנא ומתו בו כי יחללוהו.
(ב) בעלמא קסבר שמואל אין איסור חל על איסור, ושאני בשר בחלב דאיסור חל על איסור משום דרבי רחמנא 'גדי'.
(ג) שמואל עצמו סבירא ליה איסור חל על איסור. ורק בשם רבו רבי אליעזר אמר דאין איסור חל על איסור.

כד. מנא ילפינן דתרומה טמאה אסורה באיסור עשה? (רש"י)

מדכתיב בהיתר אכילת בשר פסולי מוקדשים לאחר פדיון 'בשערך תאכלנו הטמא והטהור', דמשמע טמא וטהור אוכלין בקערה אחת. ויש לדייק ד'תאכלנו' לזה ולא לאחר, כלומר בזה התרתי לטהור לאכול עם הטמא ואף על פי שאוכל בשר טמא, לפי שמותר לאכול פסולי המוקדשין בין בטומאת חגוף ובין בטומאת עצמן. אבל בתרומה לא התרתי לך לאכול בטומאת עצמה. ולא הבא מכלל עשה עשה הוא.

קנין תורה גליון

כה. מתיכן פשט רבא שאסור לבשל בשר בחלב גדי שלא ילדה מעולם [אף שלא היתה 'אם' כבר]?

מדאיצטריך שמואל ללמוד מדכתיב 'בחלב אמו' למעט חלב זכר, יש לדייק דרק זכר דלא אתי לכלל אם אינו אסור, אבל האי כיון דבא לכלל אם, אסור.

כו. באיזה ארבעה דרכים פירשו הא דנחלקו רב אמי ורב אסי במי שבישל חלב בחלב ואכלו אי לוקה או לא?

(א) נחלקו אי לוקה על אכילתה, ואיירי כשהתרו בו משום איסור בשר בחלב; אחד מהם סובר איסור חל על איסור, ולוקה על אכילתה משום בשר בחלב. ואחד מהם סובר שאין איסור חל על איסור, ולכן אינו לוקה עליו.
(ב) לכולי עלמא אין איסור חל על איסור, ואינו חייב על האכילה. אלא נחלקו האם חייב על הבישול. שהרי ליכא איסור לבשל חלב, ורק בשר בחלב יש איסור על בישולו. נמצא דבבישול אין כאן אלא איסור בשר בחלב; מאן דאמר לוקה, היינו משום שאין כאן אלא חדא איסורא. ומאן דאמר אינו לוקה סבירא דלהכי כתב רחמנא איסור אכילת בשר בחלב בלשון בישול, לומר דאם אינו לוקה על האכילה [משום דאין איסור חל על איסור], על בישול נמי אינו לוקה.
(ג) לכולי עלמא אין איסור חל על איסור, ולכולי עלמא לוקה על בישול כיון דליכא אלא חד איסור. אלא נחלקו אם לוקה על האכילה; מאן דאמר אינו לוקה, משום דאין איסור חל על איסור. ומאן דאמר לוקה על אכילה סבירא ליה דלהכי אפקה רחמנא לאכילה בלשון בישול, לומר דכיון דאבישול לקי, על אכילה נמי לקי.
(ד) באמת אין כאן מחלוקת. אלא מאן דאמר לוקה קאי על בישול כיון דחדא איסורא הוא. ומאן דאמר אין לוקה קאי על האכילה, שאינו לוקה עליה כיון דלא חל איסור בשר בחלב על החלב, דאין איסור חל על איסור.

דף קי"ד ע"א

כו. מה הדין במבשל דברים אלו, ולמה; (א) בשר במי חלב, (ב) עצמות גידים קרנים וטלפים בחלב, (ג) פיגול נותר וטמא בחלב?

(א) בשר במי חלב: פטור, כדאמר ריש לקיש על הא דתנן מי חלב הרי הן כחלב להכשיר את הזרעים, דלענין בישול בשר בחלב, מי חלב אינו כחלב.
(ב) עצמות, גידים, קרנים, וטלפים שבישולן בחלב: פטור.
(ג) פגול והנותר והטמא שבישולן בחלב; למ"ד איסור חל על איסור, חייב. ולמ"ד אין איסור חל על איסור, פטור, [חוץ מלחד מ"ד בדרך הג' הנ"ל בפלוגתא רבי אמי ורבי אסי, דגם למ"ד אין איסור חל על איסור לוקה על אכילתו כיון דלוקה על בישולו].

כה. מאיזה קל וחומר רצו ללמוד שחייב גם כשבישל גדי בחלב פרה ורחל? והאיך יש לפרוך חקל וחומר? ומתיכן ילפינן ליה באמת?

רצו ללמוד: דמה אמו - עז שלא נאסרה עמו בהרבעה כיון שהיא מינו, נאסרה עמו בבישול. פרה ורחל שנאסרו עמו בהרבעה, אינו דין שנאסרו עמו בבישול.
יש לפרוך: מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה ביום אחד, תאמר בפרה שלא נאסרה עם גדי בשחיטה ביום אחד. וילפינן ליה: מדכתיב פסוק שני בחלב אמו לרבות פרה ורחל.

קנין תורה גליון

כ.מ. מאיזה קל וחומר רצו ללמוד דאסור לבשל גדי בחלב אחותו גדולה [מין גדי כמותו, אלא גדולה ממנו והיא זקנה שכבר נתעשרה – לפי הנראה לרש"י]? והאיך יש לפרוך הקל וחומר?

רצו ללמוד: מה אמו שנכנסה עמו לדיר להתעשר נאסרה עמו בבישול, אחותו גדולה שאינה נכנסת עמו לפי שכבר נתעשרה, לא כל שכן שאסור לבשלו בחלבה.
יש לפרוך: מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה ביום אחד ולכן אסור לבשל בשר הולד בחלבה, תאמר באחותו גדולה שלא נאסרה עמו בשחיטה ביום אחד.

ל. האם אפשר ללמוד שאסור לבשל הבשר בחלב אחותו קטנה [גדייה שלא נתעשרה עדיין – לפי הנראה לרש"י] מאמו? ולמה? ומאיכאן ילפינן ליה באמת?

אי אפשר ללמוד מאמו דיש לפרוך מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה ביום אחד.
וילפינן ליה באמת: בצד השהו מאמו ואחותו הגדולה, דכאשר פרכינן מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה יום אחד, אמרינן דאחותו גדולה תוכיח, שלא נאסרה עמו בשחיטה ביום אחד, ומכל מקום אסור לבשלו עם חלב אחותו גדולה. ואם נפרוך מה לאחותו גדולה שלא נכנסה עמו לדיר להתעשר, לכן אסור לבשל עם חלבה, יש לומר דאמו תוכיח שנכנסה עמו לדיר להתעשר, ומכל מקום אסור לבשל הבשר עם חלבה. וחזר הדין לא ראי זה כראי זה, ולא ראי זה כראי זה, הצד השהו שבהן שהוא בשר ואסור לבשל בחלב, אף אני אביא אחותו קטנה שהוא בשר ואסור לבשל בחלב.

ל. ומאיכאן יש ללמוד לאסור לבשל בשר בחלב 'אחותו גדולה' על דרך זה?

מצד השהו דאמו ומפרה. דמה אמו שנכנסה עמו לדיר להתעשר נאסרה עמו בבישול, אחותו גדולה שלא נכנסה עמו לדיר לא כל שכן שתהא אסורה עמו בבישול. ואם נפרוך מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה ביום אחד, יש לומר פרה תוכיח דלא נאסרה עמו בשחיטה ביום אחד, ומכל מקום אסור לבשל הבשר בחלבה. ואם נפרוך מה לפרה שכן נאסרה עמו בהרבעה וגם לא נכנסה עמו לדיר להתעשר, יש לומר אמו תוכיח שמוותרת עמו בהרבעה ונכנסה עמו לדיר להתעשר, ומכל מקום אסור לבשל הבשר בחלבה. וחזר הדין דלא ראי זה כראי זה, ולא ראי זה כראי זה, הצד השהו שבהן שהם חלב ואסור לבשל עמהם בשר הגדי.

דף קי"ד ע"ב

ל. אם אפשר ללמוד 'אחותו גדולה' מצד השהו דאמו ופרה, למאי אתא קרא שלישי דחלב אמו?

דאסור לבשל בשר גדי אף בחלב עצמה שיצא ממנה בעודה חיה.

ל. האיך רצו ללמוד דאסור לבשל בשר גדי בחלב עצמה, מקל וחומר?

דמה לענין שחיטה ביום אחד שלא נאסר 'פרי עם פרי' שהרי מותר לשחוט שני בני פרה אחת ביום אחד, מכל מקום נאסר פרי עם האם - שאסור לשחוט פרה עם בנה. לענין בשר בחלב שנאסר 'פרי עם פרי' שהרי אסור לבשל גדי שהוא פרי האם עם החלב שהוא גם כן פרי האם, אינו דין שנאסר פרי דהיינו חלב האם, עם בשר האם עצמה.

קנין תורה גליון

לד. למה אין לפרוך הקל וחומר מ'סוס בן סוסיא אחי פרדה' – דהיינו סוס שילדתה הסוסיא מן החמור, והיה לה בן אחר מן הסוס, דהבן מותר עם אמו, ואסור עם אחותו. הרי ד'פרי עם פרי' אסור, ו'פרי עם האם' מותר? ומחו הראיה לכך?

אין לפרוך: דהא דאסור להרביע הסוס עם הפרידה אינה מצד היותם 'פרי עם פרי', אלא משום דהו' 'פרי עם שאינו פרי' כלומר משום צד אביהן שהוא חלוק שהוא בן סוס והפרידה היא בת חמור, וזרע האב גורם שיהא לה דין חמור. אבל גדי בחלב אמו שניהם על שם אמן קראן הכתוב, ואפילו הכי אסרינא.
וראיה לכך: דהא פעמים הוה להיפוך; דפרי עם האם אסור, ופרי עם פרי מותר. דפרד בן סוסיא - שילדתו מן החמור, והוא אחי פרדה - שהיתה לה לסוסיא זו עוד בת אחת מן החמור, מותרים יחד בהרבעה אף דהוה 'פרי עם פרי' משום דשניהם מין אחד, והפרד עם האם דהוה 'פרי עם האם' אסור כיון דמצד האב הוה חמור ואמו היא סוס, והוה מין בשאינו מינו.

לה. למה אין לפרוך הקל וחומר מעבד בן שפחה אחי אשה משוחררת, שמותר במין אמו דהיינו שפחה, ואסור במין אחותו דהיינו בת חורין, נמצא ש'פרי עם פרי' אסור, ו'פרי עם האם' מותר? ומחו הראיה לכך?

אין לפרוך: דהתם אין הטעם דאסור במין אחותו משום דהוה 'פרי עם פרי', אלא משום דגט שיחרור גורם שתהא אסורה לעבד.
וראיה לכך: דהרי פעמים שהוא להיפוך ש'פרי עם האם' אסור ו'פרי עם פרי' מותר. דהא עבד בן אשה משוחררת אחי שפחה, 'פרי עם פרי' - במין אחותו, מותר, ו'פרי עם האם' במין אמו, אסור.

לו. למה אין לפרוך הקל וחומר מכלאי זרעים – חטין עם עדשין, שאסור לזרוע 'פרי עם פרי' דהיינו לזרועם זה עם זה אף ששניהם פרי הקרקע, ומותר לזרוע כל אחד 'פרי עם האם' דהיינו בתוך קרקע לעצמו?

דהא דנאסר התם 'פרי עם פרי' אינו אלא על ידי האם, אבל לא ראינו שהפרי עם פרי לבד יהא חמור מפרי עם האם. שהרי מותר להניח חיטים ושעורים בכד כשאין יחד בקרקע.

לז. למסקנא, מוכיח יש לפרוך הקל וחומר דלחכי איצטריך קרא ד'בחלב אמו'?
מזה ל'פרי עם פרי' שכן הם משני גופים, תאמר ב'פרי עם האם' שכן הם מגוף אחד.

לח. האין אפשר ללמוד שבשר בחלב אסור באכילה ובהנאה, מהא דכתיב 'לא תאכל כל תועבה'?

אכילה: דדרשינן שכל דבר שאסרתי לך לתעבו ולהתרחק ממנו, הרי הוא באיסור אכילה עולמית בכל ענינן שהוא [בין שבא בעבירה ובין שלא בא בעבירה, כגון על ידי קטן או על ידי עובד כוכבים, מאחר שתיעבתי לך אסור]. ובשר בחלב הרי תיעבתי לך להתרחק מבישולו שלא לבשלם יחד.

הנאה: מהא דכתיב **לא תאכל כל תועבה** ואמר רבי אבהו בשם רבי אלעזר, כל מקום שנאמר 'לא יאכל', 'לא תאכל', או 'לא תאכלו', אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע, עד שיפרוט לך הכתוב שהוא מותר בהנאה בדרך שפרט לך בנבלה. דהא בנבילה אף על פי שלא כתב לך אלא 'לא תאכלו' הוצרך לפרש בה שהוא מותר בהנאה. ויש לדייק מיניה דכל מקום שלא פירש לך בה היתר הנאה, גם איסור הנאה בכלל 'לא תאכל'.

קנין תורה גליון

למ. האם מותר למכור נכילה לגר או ליתנו במתנה לעובד כוכבים, ומנא ילפינן ליה; לרבי מאיר, ולרבי יהודה?

לרבי מאיר: מותר גם לגר במכירה מדכתיב לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה או מכור, ומותר לעובד כוכבים גם בנתינה דכתיב תתנה ואכלה או מכור לנכרי, נמצא שאחד לגר ואחד לעובד כוכבים מותר בין בנתינה בין במכירה.
לרבי יהודה: דברים ככתבן, שמותר או לגר בנתינה, או לעובד כוכבים במכירה, אבל בחינם אסור ליתנו לנכרי, ולגר אסור למכור. דאי סלקא דעתך כדקאמר רבי מאיר, לכתוב רחמנא לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה ז'מכור לנכרי, ומדכתיב או חלוק הוא, שמע מינה לדברים ככתבן.

מ. מה דרש רבי מאיר מדכתיב לגר וכו' תתנה ואכלה או מכור לנכרי? ומאיכאן יליף ליה רבי יהודה?

לרבי מאיר: הא דכתיב או היינו להקדים נתינה דגר למכירה דעובד כוכבים [שאם יש גר בשעריך לא ימכרנה לעובד כוכבים, ולהכי אתא או למשמע הכי, לגר אשר בשעריך תתנה והוא עיקר מצוה. או אם אין גר, מוכרה לעובד כוכבים].
רבי יהודה סובר שכיון דגר אתה מצווה להחיותו, וכנעני אי אתה מצווה להחיותו, פשיטא שנתינה לגר קודמת, ולא צריכים קרא להקדימו.

דף קט"ו ע"א

מא. למה אין מעשה שבת אסור באכילה והנאה משום לא תאכל כל תועבה, כל שתיעבתי לך הרי הוא הוא בבל תאכל?

דכתיב על שבת כי קדש היא לכם היא קודש ואין מעשה קודש.

מב. החורש בשור ובחמור, או החוסם פי פרה ודש בה, למה אין הזרעים והדישה אסורים באכילה והנאה משום לא תאכל כל תועבה,

כל שתיעבתי לך הרי הוא הוא בבל תאכל?

דילפינן מקל וחומר, מה שבת דחמירא, מעשה מותרים, הני לא כל שכן שמותרים באכילה והנאה.

מג. למה אין כלאי זרעים אסור באכילה משום לא תאכל כל תועבה, כל שתיעבתי לך הרי הוא הוא בבל תאכל; להוה אמינא, האיך

נדחה, ולמסקנא?

להוה אמינא: מדגלי רחמנא גבי כלאי הכרם פן תקדש ונדרוש פן תוקד אש' דמשמע שלא תהנה ממנו אלא תשרפנו, מכלל דכלאי זרעים מותרים.

ונדחה: דאכתי יש להקשות דדלמא כלאי כרם אסורין בין באכילה בין בהנאה, אבל כלאי זרעים אינן אסורים אלא באכילה ולא בהנאה.

למסקנא: דאיתקיש כלאי זרעים לכלאי בהמה דכתיב בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים, וכמו דכלאי בהמה היוצא ממנה מותרת, אף כלאי זרעים היוצא מהם מותרת.

מד. מאיכאן נלמד דכלאי בהמה היוצא מהם מותרת?

מהא דילפינן (לעיל דף ל"ח:) מדכתיב שור או כשב או עז פרט לכלאים שאסורים לגבוה, מכלל דלהדיוט שרי.

קנין תורה גליון

מז. השוחט אותו ואת בנו ביום אחד למה אין הם אסורים באכילה ובהנאה משום 'לא תאכל כל תועבה', כל שתיעבתי לך הרי הוא כבול תאכל?

דכיון דאסרה התורה מחוסר זמן לגבוה, מכלל דלהדיוט מותר באכילה. ואותו ואת בנו אינו אלא מחוסר זמן, שהיום אסור ומחר מותר.

מז. בשילוח הקן למה לא נאסר האם לעולם ואפילו שלחה [לפי' חשני ברשי"י] משום 'לא תאכל כל תועבה', כל שתיעבתי לך הרי הוא הוא כבול תאכל, והרי אסרה התורה האם באותה שעה שרובצת על הבנים?

דלא אמרה תורה 'שלח' לתקלה, והרי כתבה תורה שלח תשלח. ואם היתה האם אסורה, לא היה אומר לך שלחנה ויכשלו בה בני אדם.

מז. מה הקשה הגמ' משילוח הקן לפי' ראשון ברשי"י? ולמה לא נראה לרש"י פי' זה?

דבאופן שנטל את האם מעל הבנים, ובא לפנינו וחייבנוהו לשלחה. כדתנן לקמן (דף קמ"א.) דמשלח ואינו לוקה, למה אין האם אסור באכילה עולמית, כיון דנעבדה בה עבירה. ואינו נראה לרש"י פי' זה: דמעולם לא אמר רב אשי דכל דבר שמתחלה היה מותר ונעבדה בו עבירה שיאסר על ידי זה. דאם כן יקשה שהחורש בשור וחמור והמרביע כלאים והחוסם יאסרו הבהמות עצמן, וזה לא עלה על דעת הגמ' להקשות [עי' שינון בהערה], וכל קרשית הגמ' לעיל היה רק שהיוצא מהן - דהיינו דבר שנתהווה על ידי עבירה - יהא אסור.

דף קט"ז ע"ב

מח. האיך למד רבי כביריתא איסור אכילה דבשר בחלב אסור מדכתיב בפסולי מוקדשין שנפדו 'רק הדם לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים', ואחר כך כתיב 'לא תאכלנו למען ייטב לך וגו'?' ולמה לא מוקים הפסוק באחד משאר איסורין שבתורה?

דהרי אין צריכים להפסוק לאסור דם באכילה, דהא כתיבי קראי טובא לאסור דם, אלא דהפסוק בא ללמד דבשר וחלב אסור באכילה.

ולא מוקים לפסוק זה באחד משאר איסורין שבתורה: משום דאחד מי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן הוא 'דבר הלמד מענינו', שדבר סתום שאין מפורש בו במה מדבר, הוי לומדו מן הענין פרשה שנכתב בה במה הענין מיירי. והרי הפסוק איירי בפסולי המוקדשין שנפדו, שהם כשני מינין; שהם מותרין באכילה כחולין, אבל אסורין בגיזה ועבודה כקדשים, אף בשר בחלב שהם שני מינין, לימד הפסוק שהוא אסור באכילה.

מז. מהיכן למד ריש לקיש איסור בשר בחלב? ולמה לא סמך על ילפותא זה של רבי?

ריש לקיש: יליף מדכתיב בקרבן פסח אל תאכלו ממנו נא ובשל 'מבושל' במים ותיבת 'מבושל' מיותר הוא ללמד, דיש לך בשול אחר שאסור באכילה כזה - וזה בשר בחלב.

ולא סמך על ילפותא דרבי: דמהתם הוה אמינא שאינו אסור אלא באכילה, ולא בהנאה. קא משמע לן מהאי קרא דכתיבא אזרה ידידיה גבי קרבן פסח, וילפינן מה פסח מבושל אסור באכילה וגם בהנאה [דכל קדשים שאינם ראויים לאכילה תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה], אף בשר בחלב אסור בהנאה.

קנין תורה

נ. רבי דילוף איסור אכילה לבשר בחלב מפסולי המוקדשין, מהיכן יליף איסור הנאה?

מדכתיב לא תבשל גדי בחלב אמו וכתיב לפניו כי עם קדוש אתה לה', וכתיב להלן ולא יהיה קדש בבני ישראל. מה להלן איירי בהנאה [שבעילה הנאה היא], אף כאן איירי באיסור הנאה.

נא. למה אין ללמוד איסור הנאה בבשר בחלב מקל וחומר דערלה לבד?

דניתן לפרוך הקל וחומר, מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר, אבל בשר בחלב שהיתה לו שעת הכושר קודם שניתן הבשר בחלב, אולי מותר בהנאה.

נב. למה אין ללמוד איסור הנאה בבשר בחלב מחמץ בפסח שהיתה לו שעת הכושר, ומכל מקום אסור אף בהנאה? ומאיכא הוכיחו דאין זה פירכא?

אין ללמוד מחמץ בפסח: דיש לפרוך מה לחמץ בפסח שכן ענוש כרת, ולכן אסור בהנאה.
אין זה פירכא: כלאי הכרם יוכיחו שאין ענוש כרת, ומכל מקום אסור בהנאה.

נג. למה לא היה אפשר ללמוד גם איסור אכילה בקל וחומר מערלה שלא נעבדה בה עבירה, ואפורה בין באכילה בין בהנאה, בשר בחלב שנעבדה בו עבירה אינו דין שיהא אסור בין באכילה בין בהנאה?

משום דיש להוכיח מחורש בשור ובחמור יחדו, והחוסס פי פרה ודש בה, שנעבדה בהם עבירה ומותרים באכילה.

נד. ואם כן האיק אפשר ללמוד מערלה איסור 'הנאה' בקל וחומר, הא יש לפרוך חורש בשור וחמור יוכיח?

דהשתא דקיימא לן איסור אכילה מגזירה שוה ד'קודש', שוב אין לפרוך דחורש בשור וחמור יוכיח, דיש לדחות דמה לחורש בשור וחמור דמותר באכילה, תאמר בבשר בחלב שאסור באכילה.

נה. כשאיסי בן יהודה למד איסור הנאה מערלה וחמץ בפסח, וחקשו עליו מה לחמץ שענוש כרת, למה מסיק 'כלאי הכרם' יוכיח שאינו ענוש כרת, ולמה לא השיב מיניה וביה מערלה, שהרי ערלה אינו ענוש כרת? [ב' הוה אמינא, והאיך נדחו]

הוה אמינא א': דאם ילפינן רק מערלה וחמץ מבפסח היה אפשר לפרוך דנבלה תוכיח שאסורה באכילה ומותרת בהנאה. ונודחה: שהכלל הוא שכל דבר הנלמד בצד השוה, אי אפשר לפרוך עליו רק מגופו - שאם יש להשיב בשניהם מה להצד השוה שבשניהם שכן כך וכך יש בהם, תאמר בזה שלא הושווה להן במדה זו. אבל אין לפרוך עליו מעלמא - כגון פלוני יוכיח שאין לו דין זה.

הוה אמינא ב': דאם ילפינן ליה רק מערלה וחמץ בפסח, היה אפשר לפרוך מגופיה מה להצד השוה שבהן שכן גדולי קרקע [ואף על גב דאין חומר להיות נאסרין בכך, אפילו הכי דחינן כן].
ונדחה: דהשתא נמי דילפינן ליה מכלאי הכרם, אכתי איכא למיפרך מה לכלאי הכרם שכן גידולי קרקע.

נו. למסקנא, למה הוכיחו מכלאי הכרם שאינו ענוש כרת, ולא הוכיחו מערלה? ומה חקשו על זה?

למסקנא: משום כל דבר הלמד בצד השוה, ניתן להשיב עליו בשום דבר שהמלמדין שוין בו והלמד אינו שוה להן בו, אפילו אינו לא קל ולא חמור אלא 'פירכא כל דהו'. אבל אם לא חזר הדין כשבאנו ללמוד ממלמד אחר אלא שבאת להקשות 'לא אם אמרת' שם שכן יש בה דבר פלוני, לא פרכינן אלא 'קולא' או 'חומרא', ולא פירכא 'כל דהו'. וכיון דהא דכלאי הכרם הוה גידולי קרקע אינו חומרא, אין לפרוך כן. מה שאין כן על הלימוד מערלה במה הצד הוה אפשר לפרוך כן.

חקשו על זה: דסוף דסוף ילפינן ליה משלשה דברים: ערלה, חמץ בפסח, וכלאי הכרם. ואם כן אף דלא אמרינן 'חזר הדין', מכל מקום הוה כמו 'צד השוה', ויש לפרוך עליו פירכא 'כל דהו' אף על פי שאינו קולא וחומרא. ואם כן יש לפרוך מה לכולהו שכן הם גידולי קרקע.

קנין תורה

דף קמ"ז ע"א

נז. למסקנא, באיזה פירכא יש לדחות ילפותות אלו; (א) חדא מחדא, (ב) חדא מתרת, (ג) חדא מתלת וחזר הדין, (ד) חדא מתלת ולא חזר הדין?

(א) חדא מחדא: פרכינן קולא וחומרא, ולא פרכינן פירכא כל דהו.

(ב) חדא מתרת: פרכינן אפילו 'כל דהו'.

(ג) חדא מתלת וחזר הדין: פרכינן אפילו פירכא 'כל דהו'.

(ד) חדא מתלת ולא חזר הדין: אין לפרוך פירכא 'כל דהו', רק פירכא של קולא וחומרא.

נח. למה לא הקשו על ילפותא דכלאי הכרם פירכת חומרא, דמה לכלאי הכרם שכן לא היתה להן שעת הכושר, מה שאין כן בבשר וחלב שהיה להן שעת הכושר?

שמע מינה כלאי הכרם עיקרן נאסר - אפילו הזריעה עצמה נאסרת משנשרשה. וכיון דהשרשתן נאסרת, ולזריעה הזאת היתה לה שעת היתר כל ימיה משבאה לעולם עד שנשרשה, הרי היתה להן שעת הכושר קודם השרשה.

נח. למסקנא, באיזה אופן נאסר הזריעה עצמה בכלאי הכרם, ובאיזה אופן לא נאסר? ומנא ילפינן ליה?

כתיב בפסוק פן תקדש המלאה הזרע ודרשינן ל'פן תקדש' כאילו כתיב על שניהם:

(א) 'פן תקדש המלאה' משמע מילוי ותוספתו, והיינו כאשר היה זרוע ובא - שהיה נשרש כבר בהיתר חוץ לכרם, 'מלאה', לא נאסר רק מילוי ותוספתו.

(ב) 'פן תקדש הזרע' משמע דאף הזריעה עצמה נאסרת, והיינו כאשר היה זרוע מעיקרו בתוך הכרם, שנאסר מיד בהשרשה.

ס. למסקנת הסוגיא, מהיכן אפשר ללמוד בבשר בחלב; איסור אכילה [ח' דרכים], ואיסור הנאה [ו' דרכים]?

איסור אכילה: (א) לא תאכל כל תועבה, כל דבר שאסרתי לך לתעבו ולהתרחק ממנו, הרי הוא באיסור אכילה עולמית. (ב) מדכתיב בקרבן פסח אל תאכלו ממנו נא ובשל 'מבושל' במים ותיבת 'מבושל' מיותר הוא ללמד, דיש לך בשול אחר שאסור באכילה כזה - וזה בשר בחלב. (ג) 'רק הדם לא תאכלו על הארץ תשפכנו כמים', ואחר כך כתיב 'לא תאכלנו למען ייטב לך וגו' ואין צריכים להפסוק לאסור דם באכילה, דהא כתיבי קראי טובא לאסור דם, אלא דהפסוק בא ללמד דבשר וחלב אסור באכילה. (ד) דכתיב לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים, ואחד מהם לאיסור אכילה. (ה) מדכתיב לפני איסור בישול בשר בחלב כי עם 'קדוש' אתה, ונאמר להלן באיסור טריפה ואנשי 'קדש' תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו וילפינן בגזירה שוה, מה להלן אסור באכילה, אף כאן אסור באכילה.

איסור הנאה: (א) לא תאכל כל תועבה ולרבי אבהו 'לא יאכל' משמע נמי איסור הנאה. (ב) מהפסוק בקרבן פסח אל תאכלו ממנו נא ומבושל וכו', מה פסח מבושל אסור גם בהנאה, אף בשר בחלב אסור בהנאה. (ג) דכתיב לא תבשל גדי בחלב אמו וכתב לפניו כי עם קדוש אתה לה, וכתב להלן ולא יהיה קדש בבני ישראל. מה להלן איירי בהנאה, אף כאן איירי באיסור הנאה. (ד) מדכתיב ברישא דקרא לפני איסור בשר בחלב לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי, אמרה תורה כשתמכרנה לנבילה לנכרי, לא תבשלנה בחלב ותמכרנה, אלמא בשר בחלב אסורה בהנאה. (ה) מדכתיב לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים, ואחד מהם לאיסור הנאה. (ו) חדא מתלתא; מערלה, חמץ בפסח, וכלאי הכרם.

קנין תורה

סא. מנא יליף רבי שמעון בן יהודה בשם רבי שמעון, שבשר בחלב אסור באכילה אבל מותר בהנאה?

שנאמר כי עם קדוש אתה ונאמר להלן לענין נבילה ואנשי קדש תהיון לי, מה נבלה אינו אסור אלא באכילה אבל מותר בהנאה, דהא כתיב ביה לכלב תשליכון אותו וכו', אף בשר בחלב אסור באכילה אמנם מותר בהנאה.

סב. איזה ג' דינים למד רבי עקיבא מדכתיב 'לא תבשל גדי בחלב אמו' ג' פעמים?

(א) פרט לחיה שאינה בהמה, (ב) פרט לעוף שאינו בהמה, (ג) פרט לבהמה טמאה.

סג. האיד למד בן רבי עקיבא, הא איצטריך הא דכתיב 'לא תבשל גדי בחלב אמו' ג' פעמים להא דיליף מיניה שמואל; אחד לרבות שאיסור בשר בחלב חל על חלב ונבלה, ואחד לרבות שליל, ואחד לחוציא טמאה?

דקסבר רבי עקיבא 'איסור חל על איסור', ולכן אין צריך קרא לרבות שיהא איסור בשר בחלב חל על חלב ונבלה. וגם סבירא ליה ד'שליל' גדי מעליא הוא, ואין צריך ריבויא דקרא. ולכן יכול לדרוש מהם למעט כל אלו השלשה; חיה, עוף, ובהמה טמאה.

סד. לרבי יוסי הגלילי, למה הוה אמינא שנוהג איסור בשר בחלב בבשר עוף? ומהיכן למד שאינו נוהג?

הוה אמינא: מדכתיב לא תאכלו כל נבלה, ובאותו פסוק עצמו כתיב לא תבשל גדי בחלב אמו, משמע דכל שנוהג בו איסור נבלה יש בו איסור בשר בחלב. ואם כן עוף שאסור משום נבלה יהא אסור לבשלה בחלב. ויליף שאינו נוהג: מדכתיב בחלב אמו למעט עוף שאין לו חלב אם שמותר לבשלה בחלב.

סה. מה הם שני החילוקים לדינא שיש בין רבי יוסי הגלילי, לרבי עקיבא?

(א) איכא בינייהו בשר חיה. רבי יוסי הגלילי סבר בשר חיה אסור מדאורייתא לבשלה בחלב, כיון שהוא אסור משום נבלה. אבל רבי עקיבא סבר שבשר חיה אינו אסור אלא מדרבנן, דנתמעט מדכתיב 'גדי'.
(ב) איכא בינייהו אי עוף אסור מדרבנן. דרבי עקיבא דפריש שאינו אסור מן התורה, משמע הא מדרבנן אסור. אבל רבי יוסי הגלילי דלא פריש האי לישנא, סבירא ליה דמותר לגמרי.

סו. למה נהגו במקומו של רבי אליעזר שהיו כורתין עצים בשבת לעשות פחמין לעשות ברזל?

דרבי אליעזר סבירא ליה במצוה שדוחה את השבת, דאף מכשירי המצוה דוחין את השבת. ולכן אם אין לו איזמל לעשות ברית מילה שדוחה את השבת, כורתין בשבת עצים לעשות פחמין לעשות מהם איזמל.

סז. כשנזדמן לוי לביתו של יוסף רישבא, והביאו לפניו ראש של מין עוף 'שווסא' בחלבא, למה לא הטיל נידוי עליהם?

דמקומו של רבי יהודה בן בתירא הוא, ואמר שמא דרש להם הלכה כרבי יוסי הגלילי דאמר שעוף שאין לו חלב אם מותר לבשלו בחלב.

קנין תורה

דף קמ"ז ע"א

סח. מה הדין ב'קיבה' של עובד כוכבים או של נבלה לענין אכילה?

קיבת נבילה: לתנא דמתני' הרי זה אסורה באכילה. לאחר חזרת רבי יהושע, מותרת באכילה.
קיבת עובד כוכבים: למ"ד בלוקח גדי מן העכו"ם ומחשש שינקה מן הטריפה, אסורה. למ"ד דהוא משום נבילה דינה כנ"ל בנבילה, [ולמאן דפסק כרבי אליעזר דסתם שחיטת עכו"ם לע"ז, אסור אף לאחר חזרת רבי יהושע].

סמ. המעמיד חלב בעור של קבה – שהוא בשר, ועל ידי זה נקרא החלב ונעשה גבינה, האם הוא אסור משום בשר בחלב?

אם יש בעור של קיבה שיעור ליתן טעם בחלב, הגבינה אסורה משום שמעורב בה טעם של בשר.

ע. האידך יש לדחות אלו המתירין חלב הנמצא קרוש בעור הקבה שמולחין אותה בעורה, ומביאין ראייה מדגים שעלו בקערה שמותר לאוכלן בכותה, משום דהוה ליה נותן טעם בר נותן טעם? (רש"י)

שהרי דגים שעלו בקערה אף על פי שבלעו את טעמה, עדיין היתר גמור הן לאוכלן. וכשבא לאוכלן בכותה למה אתה אוסר עליו, מפני טעם בשר שלה, ההוא טעם בשר לאו טעם הוא, שהרי לא בא מן הממש אלא מנותן טעם אחר. אבל חלב הנמלח בעור הקיבה, משנתנו טעם זה בזה נעשו שניהם איסור, כדקיימא לן (לעיל דף ק"ח.) שחתיכה עצמה נעשית נבלה. ולכן כל טעם היוצא עוד מן החלב, בין טעם חלב שבו בין טעם בשר שבו, הכל אסור, לפי שכולה נבלה. וכשמתערב חלב זה עם חלב הגבינות, הוה ליה מין במינו חלב נבלה בחלב היתר, ואסור באכילה.

עא. מהו עור סכרא לנהוג בה היתר? והאידך יש לדחות גם סכרא זו? (רש"י)

הוה אמינא: דתנן במס' עבודה זרה (דף כ"ט:) גבי קבת עולה, שכהן שדעתו יפה [שאינו קץ ומואס בה] שורפה חיה [גומעה], שמע מינה דקיבה פירשא בעלמא היא ולא נאסר.
אמנם נדחה: דבאמת חלב גמור הוא, מדתנא במשנתינו שבהמה כשרה שינקת מן הטריפה קבתה אסורה, שמע מינה חלב הוא. והא דמותר במס' עבודה זרה קיבה של עולה, היינו משום דלאו גופה היא אלא שינקתו מאמו, והוה ליה כנוס במעיה כנתון בקערה ומותר.

עב. לפי זה, האידך הביאו ראייה מהא דקבת עגלי עבודת כוכבים אסירא ושל עולה מותרת דעגלי עבודת כוכבים אסור פירשיהו ואיסורי הנאה מותר פירשיהו? (רש"י)

דהא קבתה נמי לאו גופה היא, ומכל מקום מיתסר בעבודה זרה. וטעמא משום דניחא ליה לעובד כוכבים בנפח, כשהבהמה נראית שמנה ויפה לעבודה זרה. אם כן הוא הדין לשאר הפרש.
ומדשרי לה גבי עולה, שמע מינה לא מיתסר אלא גופה, אבל פירשא שרי כי האי גוונא, דאין קדושה חלה אלא על הראוי ממנה למזבח, מידי דהוי אעור של עולה שהוא מתחלק לכהנים ואינו נשרף על המזבח.

עג. למה קתני קיבה של עובד כוכבים, ושל נבילה, אטו קבת עובד כוכבים לאו נבלה היא? (ב' דרכים)

(א) איירי בלוקח גדי מן העובד כוכבים, ושחטו ישראל, ולכן קרי ליה 'קבת עובד כוכבים', אף שלא שחטו עובד כוכבים.

(ב) חדא קתני; קיבת עובד כוכבים אסורה, משום דשחיטת עובד כוכבים נבלה הוא.

קנין תורה גליון

ע"ד. לתירוץ א', למה אסרו הקיבה של לוקח גדי מן העובר כוכבים?

דחוששין שמא ינק מבהמה טמאה שחלבה אסור.

ע"ה. ולמה אין לפרש שהוא אסור משום חשש שמא ינק מבהמה טריפה בעודו ברשות עובר כוכבים?

דשנינו בברייתא, לוקחים ביצים מן העובדי כוכבים, ואין דחוששין שמא נמצא בתרנגולת שהיא נבילה, ולא שמא מעוף טרפה היא. הרי דאין דחוששין שהיא מן הטרפה אלא אזלינן בתר רוב, ורוב תרנגולות אינן טריפה. וה"ל אין לחוש שמא ינקה חלב מבהמה טריפה, כיון דרוב בהמות אינן טריפות. אבל לשמא ינקה מבהמה טמאה חיישין, משום דטמאה שכיחא.

ע"ו. ולמה אין דחוששין בגדיים שלנו לאסור קיבתו, מחשש שמא ינקה מבהמה טמאה?

דאנן מתרחקים מבהמה טמאה, ואם רואין גדיים שלנו יונקים מהם מפרישים אותם. מה שאין כן עובדי כוכבים שאינן מרחיקין בהמתן מבהמות טמאות, וכאשר רואים הם גדיים שלהם יונקין מבהמה טמאה אינן מפרישים אותן, גזרו רבנן לאסור את קיבתו.

ע"ז. מבואר מדברי שמואל כאן שקיבת נבלה אסורה דכנופה דמי, וחרי אמר שמואל, שאסרו גבינת עובדי כוכבים באכילה מפני שמעמידין אותה ב'עור' קיבת נבלה, הרי מבואר דמטעם שיש בו מחלב הקרוש בקיבה גופה היה מותרת?

שמואל פירש משנתינו שנשנית קודם חזרה של רבי יהושע, דאז היה סבור שחלב הקרוש בקיבת נבילה אסור משום נבילה כמותה. ואילו מימרא דשמואל שטעם איסור גבינת עובדי כוכבים משום 'עור' הקיבה הוא ולא משום הקיבה גופה, היינו לאחר חזרה שהורה רבי יהושע שאין הקיבה עצמה אסור משום נבילה.

ע"ח. מה הדין בקיבה של אלו, ולמה; בהמה כשרה שינקה חלב מבהמה טריפה, בהמה טריפה שינקה חלב מבהמה כשרה?

בהמה כשרה שינקה חלב מבהמה טריפה: קיבתה אסורה באכילה. דחלב טריפה הוא והעיכול הנעשה במעיה אינו הופכו להיות פרש, אלא יש עליו שם 'חלב טריפה' האסורה באכילה.
בהמה טריפה שינקה חלב מבהמה כשרה: קיבתה מותרת באכילה. מפני שהחלב כנוס במעיה, ולא נהפך להיות חלב מגופה להיות אסור מדין טריפה.

ע"ט. קתני ברישא דמתניתין 'קיבת עובר כוכבים ושל נבילה אסורה', הרי לכאורה מבואר שהקיבה נהפך להיות חלק מן הבהמה, ואם כן האיך אמרו אחר כך ד'בהמה טריפה שינקה חלב מבהמה כשרה, קבתה מותרת?' (תירוץ רב חסדא, מה הקשה עליו רבא, ומה תירץ רב יצחק בשם רבי יוחנן)

רב חסדא תירץ: דקיבת נבילה אסורה באכילה משום דנראה כאוכל נבלות. אבל בהמה טריפה כיון דלמעשה נשחטה לא מאיסה כולי האי כנבילה, ולכן לא גזרו על קיבתה משום נראה כאוכל טריפות.
הקשה רבא: הרי כל שכן הוא. מה נבלה דמאיסה היא, ואם נתיר לאכול קיבתה לא יבא לאכול ממנה, מכל מקום אסורה. בהמה טריפה שחוטתה דאינה מאוסה כל כך, ואם נתיר לאכול קיבתה יש לחשוש שמא יבוא לאכול מהבהמה עצמה, כל שכן שיש לאסור קיבתה באכילה.
תירץ רב יצחק בשם רבי יוחנן: רישא דמשנתינו שאסרה קיבת עובר כוכבים ונבילה באכילה, קודם חזרת רבי יהושע נשנית, כשעדיין סבר שקיבה נחשב לחלק מן הבהמה. [וגם טריפה שינקה מכשרה אסורה], וכיון שנשנית לא זזה ממקומה. ולאחר חזרה חזרו ושנו משנה אחרונה שהתיר קיבת בהמה טריפה באכילה מפני שאינה חלק מגופה, ובאמת מותר בין בנבילה ובין בטרפה.

קנין תורה גליון

פ. אליבא דמי פסק רב חייא בר אבא בשם רבי יוחנן, שמעמידין גבינות בקיבת נבלות, ואין מעמידין גבינות בקיבת שחיטת עובד כוכבים?

כרבי אליעזר דאמר סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודה זרה הוא, הילכך אף על גב דקיבה לא הוה כגופה של בהמה [דלכך מותר בשל נבילה], מכל מקום כיון דנשחטה לעבודה זרה אסורה הקיבה משום דניחא ליה לעובד כוכבים בניפחיה.

פא. להלכה, האם מעמידין גבינה בעור קיבת נבלה, והאם מעמידין גבינות בקיבת נבילה ובקבת שחיטת עובד כוכבים? אין מעמידין גבינה בעור קיבת נבלה, אבל מעמידין גבינות בקבת נבלה ובקבת שחיטת עובד כוכבים.

דף קי"ז ע"א

פב. איזה ב' חומרות יש בחלב יותר מבדם?

(א) החלב מועלין בו אם קרבן הוא [דהא קדשי ה' הן ואינם לכהנים], אבל דם אין מועלין בו.
(ב) החלב חייבין עליו משום פיגול ונותר וטמא [שאם אכלו בטומאת הגוף חייב שתי חטאות; אחת משום חלב, ואחת משום טומאת הגוף שהיא בכרת], מה שאין כן בדם.

פג. מהו החומרא שיש בדם יותר מבחלב?

דם נוהג בבהמה וחייה ועוף בין טמאים ובין טהורים, ואילו חלב אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד [כדכתיב מן הבהמה אשר יקריבו ממנה וגו'].

פד. מאיזה ב' מקורות ילפינן דמועלין אף בחלב של קדשים קלים, אף על גב דבחייהם אין בהם מעילה דממזין בעלים הן? ולמה איצטריך לשניהם?

(א) דכתיב באימורי פר כהן המשיח את החלב המכסה על הקרב ואת כל החלב ואת שתי הכליות וגו' כאשר יורם משור זבח השלמים ולבאורה קשה מה למדנו לפר זה משור זבח שלמים, דקאמר ככל מה שמפרישים אימורים משלמים, כך יפרשו מזה. הלא אף כאן מפורשים כל האימורים, אלא שלמים בא ללמד לפר כהן משיח, ונמצא באמת שדין שלמים למד מפר כהן משיח. דמה פר כהן משיח יש בו מעילה באימוריו [דהא מחיים הוה ביה מעילה, כיון דקדשי קדשים הוא], אף שור זבח השלמים יש בו מעילה באימוריו, ואף בחלבו.

(ב) ילפינן מדכתיב בקדשים קלים כל חלב לה', למימרא דקרינן לחלב קדשי ה' לענין מעילה, לרבות אימורי קדשים קלים למעילה.

ואיצטריך לשניהם, דאי כתב רחמנא רק הפסוק דכל חלב לה', הוה אמינא דרק חלב יש בו דין מעילה, אבל יותרת הכבוד ושתי כליות אין בהן מעילה. לכן כתב רחמנא **כאשר יורם משור זבח השלמים** לימד על כל האימורים שהוקשו לאימורי פר כהן משיח שיש בהן מעילה. ואי כתב רחמנא רק **כאשר יורם משור זבח השלמים**, הוה אמינא דחלב האליה דליתא בשור, לא יהיה בו דין מעילה. לכן כתב רחמנא כל חלב לה' ללמד שכל חלב ואפילו של אליה של כבש הקרוי חלב דכתיב **חלבו האליה תמימה**, יש בו מעילה.

קנין תורה גליון

פח. אי אליה מיקרי חלב, למה אין כל אלית כבש – ואפילו של חולין – אסור באכילה משום איסור חלב; לרב זביר, ולרב אשי?

רב זביר: דכתיב כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו לא אסרה התורה משום חלב אלא דבר השוה בשור וכשב ועז - הנוהג בכולן. וכיון דאליה אינה נוהגת לא בשור ולא בעז, אף בשל כבש אינו אסור באכילה.
רב אשי: דלא נקרא רק חלב האליה ולא חלב סתמא, ולכן כשאסר הפסוק חלב באכילה כדכתיב כל חלב וכל דם לא תאכלו, לא אסר חלב האליה של כבש באכילה.

פז. מה הקשו על רב אשי דאמר שחלב האליה לא נקרא 'חלב' סתם, אלא 'חלב האליה'?

דאם כן לא ימעלו בה גם כן, דהא גם במעילה כתיב כל חלב סתם, ולדידך חלב האליה לאו חלב איקראי.

פז. מאיזה ג' תיבות בפסוק 'ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר על נפשותיכם כי הדם הוא בנפש יכפר' יש ללמוד דאין מעילה בדם?

(א) מדכתיב 'לכם', שלכם יהא הדם, אלמא לאו קדשי גבוה הוא. (ב) מדכתיב 'לכפר', לכפרה נתתיו, ולא שיהא קרוי שלי למעול בו [שאינה עומדת אלא לכפר בשבילכם]. (ג) מדכתיב 'הוא' משמע בהוייתו יהא, דלעולם דינו שוה בין לפני כפרה, ובין לאחר כפרה [שנתן מתנותיו ונשארו השיריים]. מה לאחר כפרה אין בו מעילה בשיריים, אף לפני כפרה אין בו מעילה.

פח. למה לא אמרינן להיפוך, שיהא דם שלאחר כפרה כלפני כפרה, מה לפני כפרה יש בו מעילה, אף לאחר כפרה יש בו מעילה?

דאין לך דבר שנעשה מצותו ומועלין בו, שהרי כבר נעשה צורך גבוה ממנו ולאו קדשי ה' קרינא ביה.

פז. הרי מצינו בתרומת הדיש דכתיב 'והרים את הדיש אשר תאכל האש וגו' ושמו אצל המזבח מלמד שטעון שימה וגניזה, אלמא אסור בהנאה, אף דנעשה מצותו?

מצינו כן גם בעוד מקום, וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין.
ולמ"ד שני כתובים הבאים כאחד מלמדין, הטעם משום דכתיב שני מיעוטים. דכתיב בתרומת הדיש ושמו וכתוב בעגלה ערופה הערופה למעט שאין לך דבר אחר שנעשית מצותו ומועלין בו.

צ. מה ילפינן מדכתיב בארבעה בגדי לבן שכחן גדול נכנס בהן לפני ולפנים כיום הכפורים 'ופשט את בגדי הכד והניחם שם'; לתנא קמא, לרבי דוסא?

לתנא קמא, שטעונין גניזה עולמית, ואין הדיוט עובד בהן כל השנה ולא כהן גדול ליום כפורים אחר.
לרבי דוסא, כשרין הן לכהן הדיוט כל השנה כשממשמש בארבעה כלים. והא דכתיב והניחם שם מלמד שלא ישתמש כהן גדול בו ליום כיפור אחר.

צא. אם סבירא לך דבגדי כהונה אין טעונין גניזה, היכן מצינו שני כתובים הבאים כאחד שיש מעילה בדבר שנעשה מצותו?

בתרומת הדיש, וגם בעגלה ערופה דאף על פי שנעשה מצותה אסורה בהנאה, דכתיב וערפו שם שם תהא קבורתה.

קנין תורה

דף קי"ז ע"ב

צב. מה ילפינן מג' המיעוטים דכתיב בפסוק של דם; 'לכב', 'לכפר', 'ו'הוא'?

(א) אחד למעוטי דם מנותר, שאם נתותר ושגג בין באיסור דם ובין באיסור נותר ואכלו, אינו חייב אלא משום דם ולא משום נותר, (ב) אחד מהם למעוטי דם ממעילה, (ג) אחד מהם למעוטי דם מטומאה, שאם אכלו בטומאת הגוף אינו חייב אלא משום דם ולא משום טומאה.

צג. למה אין צריך קרא למעט דם מפיגול – שאם היה חזכה פגול ואכל מדמנו אין חייב עליו משום פיגול?

דפשיטא הוא דאין בו משום פיגול, דרך דבר שיש להם מתירין לאדם או למזבח יש בו משום פיגול, אבל דם הוא המתיר בעצמו.

לימוד התורה של החודש תהיה לעי"נ ידידנו ותומכנו הבלתי נשכח לומד ונציב קנין תורה מוה"ר **לייבל רובין** ע"ה ומבקשים מכל הלומדים להזכיר בלימודם: **לעילוי נשמת אריה בן יונה** תנצב"ה

שמות	תשפ"ה	לימוד היום	חזרת אתמול	חזרת החודש
זונטאג	י"ב טבת	קטו.	קיד: ☐	קה: ☐
מאנטאג	י"ג טבת	קטו:	קטו: ☐	קה: ☐
דינסטאג	י"ד טבת	קטו.	קטו: ☐	קו: ☐
מיטוואך	ט"ו טבת	קטו:	קטו: ☐	קו: ☐
דאנערשטאג	ט"ז טבת	קיו.	קטו: ☐	קז: ☐
פרייטאג	י"ז טבת	חזרה		
שבת	י"ח טבת	חזרה		

ויחי	תשפ"ה	לימוד היום	חזרת אתמול	חזרת החודש
זונטאג	ה' טבת	קיג.	קיב: ☐	קג: ☐
מאנטאג	ו' טבת - ניטל			
דינסטאג	ז' טבת	קיג:	קיג: ☐	קג: ☐
מיטוואך	ח' טבת	קיד.	קיג: ☐	קד: ☐
דאנערשטאג	ט' טבת	קיד:	קיד: ☐	קד: ☐
פרייטאג	עשרה בטבת	חזרה		
שבת	י"א טבת	חזרה		

זונטאג בשלח - ד' שבט

בחינה לימוד החודש: **דף קיב:** (רב מרי בר רחל) - **דף קכב.** (ועור הראש וכו')
בחינה חזרת החודש: **דף קג:** (מתני') - **דף קיב:** (רב מרי בר רחל)

- איסור השגת גבול -

כל חוביות ובכללן זכות צילום או העתקה אף לחלקים שמורות
לחברת קנין תורה שע"י עמודי ציון ר"באבוב
אין רשות לצלם או להעתיק באיזה אופן שהוא ללא רשות בכתב מהנהגה:
טעל: 718-438-1188 x3 פקס: 718-298-2044
הערות על הגליץ יתקבלו בדואר א"י אימיל: kinyantorah@amideizion.org